

Polski Bank Spółdzielczy w Ciechanowie

*Informacja z zakresu profilu ryzyka
i poziomu kapitału
Polskiego Banku Spółdzielczego
w Ciechanowie
według stanu na dzień 31.12.2016 roku*

Ciechanów, lipiec 2017 r.

Spis treści

I. Wprowadzenie	3
II. Informacje ogólne.....	3
III. Cele i zasady zarządzania poszczególnymi ryzykami	4
IV. System kontroli wewnętrznej.....	21
V. Fundusze własne.....	23
VI. Wymogi kapitałowe	34
VII. Ryzyko kredytowe.....	36
VIII. Aktywa wolne od obciążeń	45
IX. Ekspozycje kapitałowe.....	46
X. Ryzyko operacyjne.....	47
XI. Ryzyko płynności	48
XII. Ryzyko stopy procentowej dla pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego	52
XIII. Ryzyko walutowe	53
XIV. Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze	54
XV. Działalność Zarządu i Rady Nadzorczej	55
XVI. Dźwignia finansowa	59
XVII. Oświadczenia Zarządu	62

I. Wprowadzenie

Polski Bank Spółdzielczy w Ciechanowie zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (zwanego dalej Rozporządzeniem CRR) oraz na podstawie innych rozporządzeń wykonawczych Komisji (UE), a także zgodnie z „Zasadami polityki informacyjnej w zakresie profilu ryzyka i poziomu kapitału w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie”, dokonuje ujawnienia informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczącym profilu ryzyka Banku, funduszy własnych, wymogów kapitałowych, polityki w zakresie wynagrodzeń oraz innych informacji według stanu na 31 grudnia 2016r.

Informacje z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału Bank udostępnia osobom zewnętrznym, w szczególności klientom Banku oraz uczestnikom rynku z częstotliwością roczną w terminie pokrywającym się z publikacją sprawozdań finansowych. Zebranie Przedstawicieli, na którym zatwierdzono roczne sprawozdanie finansowe odbyło się 28 czerwca 2017r.

II. Informacje ogólne

Polski Bank Spółdzielczy w Ciechanowie z siedzibą: 06-400 Ciechanów, ul. 3 Maja 3 wpisany jest do Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie, XIV Wydział Gospodarczy pod numerem KRS 0000027891.

Urząd Skarbowy nadał Bankowi numer identyfikacji podatkowej (NIP) 566-00-10-929.

Główny Urząd Statystyczny nadał Bankowi REGON 000508046.

Polski Bank Spółdzielczy w Ciechanowie jest zrzeszony z SGB-Bankiem S.A. w ramach Spółdzielczej Grupy Bankowej.

Zakres działalności opisany jest w Statucie Banku, udostępnionym na stronie internetowej Banku: www.pbsciechanow.pl.

1. W 2016 roku Polski Bank Spółdzielczy w Ciechanowie prowadził działalność poprzez następujące jednostki organizacyjne:

- Polski Bank Spółdzielczy w Ciechanowie ul. 3 Maja 3 – Centrala
- Oddział w Ciechanowie
  - Filia w Regiminnie
  - Filia w Ojrzeniu
  - Filia w Glinojeku
  - Punkt Kasowy w WORD w Ciechanowie
  - Punkt Kasowy Nr 1 w Pułtusk
  - Punkt Kasowy w Sońsku
- Oddział w Bodzanowie
- Oddział w Mławie
  - Filia w Wieczfni Kościelnej
- Oddział w Żurominie
  - Filia w Sierpcu
  - Punkt Kasowy w Starostwie Powiatowym Sierpcu
- Oddział w Przasnyszu
  - Punkt Kasowy w Makowie Mazowieckim
- Oddział w Płońsku
  - Punkt Kasowy nr 1 w Płońsku
  - Punkt Kasowy nr 2 w Płońsku

- Punkt Kasowy w Nowym Dworze Mazowieckim
- Punkt Kasowy w Nowym Mieście
- Oddział w Warszawie
  - Punkt Kasowy Nr 1 w Warszawie
  - Punkt Kasowy Nr 2 w Warszawie
  - Punkt Kasowy Nr 3 w Warszawie
- Oddział w Płocku

Zlikwidowano następujące jednostki:

- Oddział: Warszawa
- Filie: Wieczfnia Kościelna,
- Punkty Kasowe: Sońsk, Starostwo Powiatowe w Sierpcu, Maków Mazowiecki, Płońsk nr 1 i 2, Warszawa nr 1, 2, 3.

Podstawową strukturę organizacyjną Banku na dzień 31.12.2016r tworzą:

- Centrala
- Oddziały: Ciechanów, Bodzanów, Mława, Żuromin, Płońsk, Przasnysz, Płock
- Filie: Sierpc, Regimin, Ojrzeń, Głinojeck
- Punkty Kasowe: Pułtusk nr 1, WORD Ciechanów, Nowy Dwór Mazowiecki, Nowe Miasto

2. Działalność operacyjna prowadzona była również za pośrednictwem bankowości internetowej.
3. Na dzień 31.12.2016r. Bank nie posiadał ekspozycji na pozycje sekurytyzacyjne.
4. Bank nie posiadał portfela handlowego.
5. Na dzień 31.12.2016r. Bank nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych.
5. Na dzień 31.12.2016r. Bank nie posiadał ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta.
6. Na dzień 31.12.2016r. Bank nie korzystał z usług zewnętrznej firmy ratingowej (ECAI).
7. Na dzień 31.12.2016r. Bank zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 5 sierpnia 2016r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym nie ma obowiązku wyliczania bufora antycyklicznego oraz bufora ryzyka systemowego, natomiast wyznacza poziom bufora zabezpieczającego. Na dzień 31.12.2016r. wymagana wartość bufora zabezpieczającego wynosiła 7 880 951 zł.
8. Na dzień 31.12.2016r. Bank nie należał do banków systemowo ważnych.
9. Zaprezentowane dane ilościowe, o ile nie podano inaczej, wyrażone zostały w pełnych złotych. Ewentualne różnice w sumach i udziałach procentowych mogą wynikać z zaokrągleń kwot oraz zaokrągleń udziałów procentowych.

III. Cele i zasady zarządzania poszczególnymi ryzykami

1. Zarządzanie ryzykiem odbywa się zgodnie ze Strategią zarządzania ryzykiem w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie, opracowaną przez Zarząd i zatwierdzoną przez

Radę Nadzorczą. Strategia na 31.12.2016r. była zgodna z założeniami Strategii działania Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie. Procedury zarządzania ryzykiem podlegają przeglądowi i aktualizacji w cyklach rocznych lub częściej, gdy zajdzie potrzeba pod względem dostosowania ich do zmian wewnątrz i w otoczeniu Banku. Wnioski z przeglądu zarządczego i weryfikacji prezentowane są Zarządowi Banku oraz przekazywane do odpowiednich komórek organizacyjnych Banku celem uaktualnienia zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Bank jest w trakcie weryfikacji Strategii zarządzania ryzykiem celem dostosowania do Planu Naprawy Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie na lata 2017-2022.

2. Strategia zarządzania ryzykiem określa:
  - 1) strukturę organizacyjną w zakresie zarządzania ryzykiem,
  - 2) zadania organów Banku, komitetów, jednostek organizacyjnych i poszczególnych osób uczestniczących w procesie zarządzania ryzykiem,
  - 3) schemat procedur odnoszących się do zarządzania ryzykiem w Banku,
  - 4) cele strategiczne w zakresie zarządzania istotnymi rodzajami ryzyka w Banku,
  - 5) generalną skłonność do podejmowania przez Bank ryzyka – apetyt na ryzyko,
  - 6) organizację systemu informacji zarządczej,
  - 7) ogólne zasady systemu kontroli wewnętrznej.
3. Polski Bank Spółdzielczy w Ciechanowie stosuje następujące metody wyliczania wymogów kapitałowych:
  - 1) Metodę standardową w zakresie ryzyka kredytowego,
  - 2) Metodę wskaźnika bazowego w zakresie ryzyka operacyjnego,
  - 3) Metodę podstawową w zakresie ryzyka walutowego.
4. Do podstawowych ryzyk, które podlegają szczególnemu nadzorowi, zalicza się:
  - 1) Ryzyko kredytowe, w tym ryzyko koncentracji zaangażowań,
  - 2) Ryzyko płynności,
  - 3) Ryzyko stopy procentowej,
  - 4) Ryzyko walutowe,
  - 5) Ryzyko operacyjne, w tym ryzyko reputacji,
  - 6) Ryzyko kapitałowe,
  - 7) Ryzyko bancassurance,
  - 8) Ryzyko strategiczne,
  - 9) Ryzyko braku zgodności.

Szczególny nadzór nad ryzykami wymienionymi w pkt. 4) odbywa się w oparciu o następujące procedury:

  - 1) Ryzyko kredytowe, w tym ryzyko koncentracji zaangażowań: Strategia zarządzania ryzykiem, Polityka kredytowa, Instrukcja zarządzania ryzykiem kredytowym,
  - 2) Ryzyko płynności: Strategia zarządzania ryzykiem, Zasady zarządzania ryzykiem płynności, Polityka płynności,
  - 3) Ryzyko stopy procentowej: Strategia zarządzania ryzykiem, Zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej, Polityka zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
  - 4) Ryzyko walutowe: Strategia zarządzania ryzykiem, Zasady zarządzania ryzykiem walutowym, Polityka zarządzania ryzykiem walutowym,
  - 5) Ryzyko operacyjne: Strategia zarządzania ryzykiem, Zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym, Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym, Polityka kadrowa,
  - 6) Ryzyko kapitałowe: Strategia zarządzania ryzykiem, Strategia zarządzania i planowania kapitałowego, Polityka kapitałowa, Zasady wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, Zasady szacowania kapitału wewnętrznego,

- 7) Ryzyko braku zgodności: Strategia zarządzania ryzykiem, Zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności, Polityka zgodności,
- 8) Ryzyko bancassurance: Strategia zarządzania ryzykiem, Polityka w zakresie bancassurance,
- 9) Ryzyko strategiczne: Strategia zarządzania ryzykiem, Strategia zarządzania i planowania kapitałowego, Zasady planowania.

W Banku funkcjonuje Instrukcja system informacji zarządczej określająca System Informacji Zarządczej, który opiera się na następujących założeniach:

- 1) informacje będące przedmiotem instrukcji pozwalają na pełną ocenę działalności Banku przez odpowiednie organy Banku,
- 2) uwzględniając założenia zawarte w pkt. 1, powyższe informacje pozwalają na dokonanie oceny wszystkich istotnych obszarów działania Banku,
- 3) nadzór nad funkcjonowaniem Systemu sprawuje Zarząd, który ponosi również odpowiedzialność za jego prawidłowe funkcjonowanie,
- 4) w przyjętym Systemie informacje zarządcze przekazywane są w sposób rzetelny i przejrzysty.
- 5) System informacji zarządczej podlega badaniu audytu wewnętrznego.

Celami strategicznymi w zakresie zarządzania wyżej wymienionymi rodzajami ryzyka są:

1) Dla ryzyka kredytowego, w tym ryzyka koncentracji zaangażowań:

- Wdrożenie, weryfikacja i aktualizacja zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z:
  - a. całym portfelem kredytowym,
  - b. portfelem detalicznych ekspozycji kredytowych DEK,
  - c. portfelem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie EKZH,
 które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem;
- Prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem DEK i EKZH mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie;
- Przestrzeganie wyznaczonych wskaźników DTI i LTV oraz maksymalnych okresów kredytowania;
- Utrzymywanie stabilnych, umiarkowanie zdywersyfikowanych i zrównoważonych pod względem jakości i wartości portfeli równocześnie cechujących się wysoką dochodowością oraz bezpieczeństwem rozumianym jako minimalizacja ryzyka wystąpienia kredytów zagrożonych;
- W związku z działaniem w środowisku wysokiego ryzyka kredytowego Bank kładzie szczególny nacisk na ustanawianie skutecznych zabezpieczeń spłaty kredytów oraz wdrożenie adekwatnego do profilu ryzyka kredytowego Banku systemu zarządzania ryzykiem kredytowym;
- Stosowanie zabezpieczeń spłaty kredytów głównie w postaci hipoteki na nieruchomościach, zarówno komercyjnych, jak i mieszkalnych, które podlegają systematycznej ocenie i weryfikacji;
- Bank zwiększa skalę rodzajów przyjmowanych zabezpieczeń, które umożliwią stosowanie technik redukcji ryzyka kredytowego, szczególnie poręczeń BGK;
- Zarządzanie ryzykiem koncentracji: dużych zaangażowań, geograficznej, branżowej oraz w rodzaj zabezpieczenia. W obszarze koncentracji związanej z kredytami udzielonymi dużym kredytobiorcom (tj. takim, których zaangażowanie wobec Banku przekracza 10% funduszy własnych) Bank ustalił limit na poziomie

450% kapitałów własnych. Po przekroczeniu tego poziomu, będzie wyznaczany i utrzymywany wewnętrzny wymóg kapitałowy;

W zakresie koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia Bank stara się ograniczać ryzyko związane z zabezpieczeniami w formie hipoteki poprzez minimalizowanie ryzyka prawnego przy ustanawianiu zabezpieczeń, monitorowanie wartości nieruchomości, ustanawianie odpowiednich poziomów wskaźników LtV (wyrażających stosunek wartości kredytu do wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie) lub wskaźnik adekwatności zabezpieczenia (liczony jako stosunek zadłużenia do wartości wszystkich zabezpieczeń) oraz limitów na poszczególne rodzaje zabezpieczeń. Najbardziej preferowane zabezpieczenia pieniężne oraz gwarancje bankowe nie zostały objęte limitami.

2) Dla ryzyka płynności:

- zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonywania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty;
- zapobieganie powstania sytuacji kryzysowej, zwłaszcza z powodu czynników wewnątrzbankowych oraz posiadanie aktualnego i skutecznego planu awaryjnego na wypadek wystąpienia takiej sytuacji;
- Utrzymanie wskaźników płynności na odpowiednich poziomach:
  - a. Nadzorcza Norma Płynności M1 – 20 000 tys. zł
  - b. Nadzorcza Norma Płynności M2 – 1,20
  - c. Nadzorcza Norma Płynności M3 – 1,05
  - d. Nadzorcza Norma Płynności M4 – 1,05
  - e. Wskaźnik LCR – 100 %
  - f. Wskaźnik NSFR – 100 %.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- utrzymanie dotychczasowej struktury pasywów Banku, gdzie głównym źródłem finansowania aktywów są depozyty podmiotów niefinansowych oraz instytucji samorządowych;
- pozyskiwanie depozytów o możliwie długich terminach wymagalności, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym;
- utrzymywanie na bezpiecznym poziomie nadzorczych miar płynności, przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów z tym związanych;
- utrzymywanie płynnościowej struktury bilansu na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów nad skumulowanymi pasywami w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku;
- zapewnienie globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej posiadanie skumulowanej luki płynności (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych) na poziomie nieujemnym;
- dywersyfikacja źródeł finansowania poprzez ograniczanie udziału środków dużych deponentów w bazie depozytowej;
- dążenie do podnoszenia stabilności źródeł finansowania głównie poprzez pozyskiwanie środków od gospodarstw domowych po akceptowalnej cenie;
- identyfikacja wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

3) Dla ryzyka stopy procentowej:

- optymalizacja wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych;
- ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez doskonalenie narzędzi pomiaru i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych;
- utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach ustanowionych limitów.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- ograniczenie ryzyka stopy procentowej tylko do portfela bankowego i tylko do pozycji wynikających z produktów bilansowych;
- ograniczenie kwoty pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeszacowania powyżej 1 roku do maksymalnie 2% sumy bilansowej;
- zmniejszanie ryzyka bazowego poprzez:
  - 1) stosowanie dla produktów klientowskich stóp bazowych w postaci stawek własnych Banku (w zakresie przewidzianym w przepisach prawa) - zwłaszcza dla aktywów wrażliwych,
  - 2) oferowanie klientom produktów depozytowych, których oprocentowanie uzależnione byłoby od stawek rynkowych (stóp rynku międzybankowego);
  - 3) ograniczanie ryzyka opcji klienta poprzez stosowanie opłat za opcję, zwłaszcza dla możliwości zerwania depozytu przed umownym terminem.

4) Dla ryzyka walutowego:

- obsługa klientów Banku w zakresie posiadanych uprawnień walutowych;
- zapewnienie klientom Banku kompleksowej obsługi w zakresie prowadzenia rachunków walutowych bieżących i terminowych, obsługi kasowej, realizacji przelewów otrzymywanych i wysyłanych za granicę oraz wykonywania innych czynności obrotu dewizowego za pośrednictwem banku zrzeszającego;
- minimalizowanie ryzyka walutowego, poprzez utrzymanie całkowitej pozycji walutowej – nie więcej niż 2% funduszy własnych

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- dążenie do utrzymania domkniętych indywidualnych pozycji walutowych, tak aby pozycja walutowa całkowita nie przekroczyła 2% funduszy własnych Banku; prowadzenie transakcji wymiany walut z bankiem zrzeszającym polegających na zagospodarowywaniu nadwyżek środków walutowych oraz domykaniu otwartych pozycji walutowych Banku; transakcje walutowe nie mają charakteru spekulacyjnego;
- utrzymywanie relatywnie wysokiego poziomu aktywów płynnych w walutach obcych;
- podnoszenie kwalifikacji kadry oraz ścisłą współpracę w tym zakresie z bankiem zrzeszającym;
- niedokonywanie transakcji w walutach niewymienialnych.

5) Dla ryzyka operacyjnego:

- optymalizacja efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania, racjonalizacja kosztów, jak również zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne;

- wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym;
- w zakresie ryzyka reputacji utrzymywanie prawidłowych relacji z Udziałowcami, Klientami, Inwestorami aby nie dopuszczać do nieprzewidzianych sporów sądowych, w przypadku negatywnego odbioru wizerunku Banku istnieje ryzyko szybkiego wycofania środków z banku, co może wpłynąć negatywnie na sytuację finansową.

6) Dla ryzyka kapitałowego:

- dążenie do zapewnienia odpowiedniej struktury oraz systematycznego wzrostu funduszy własnych, adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności;
- ograniczenie wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko do rodzajów ryzyka przewidzianych przez przepisy prawa przy założeniu braku prowadzenia działalności handlowej;
- dążenie do osiągnięcia łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie 13,25%;
- dążenie do osiągnięcia współczynnika kapitału Tier I na poziomie 10,25%;
- dążenie do osiągnięcia współczynnika kapitału podstawowego na poziomie 5,75%;
- obciążenie kapitałem wewnętrznym funduszy własnych na maksymalnym poziomie 97%;
- dążenie do takiej struktury kapitału Tier I, aby kapitał zasobowy stanowił 70% kapitału Tier I;
- dywersyfikacja funduszu udziałowego, ograniczanie pakietów do 5% funduszu udziałowego, przy czym ograniczenie nie dotyczy już posiadanych udziałów;
- przekazywanie na fundusze własne 100% nadwyżki bilansowej;
- posiadanie zaangażowania kapitałowego w kapitał zakładowy banku zrzeszającego na poziomie minimum 0,5%, zgodnie z założeniami Systemu Ochrony SGB;
- nie angażowanie się kapitałowe w podmioty będące Uczestnikami Systemu Ochrony, za wyjątkiem banku zrzeszającego;
- ograniczenie jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych, bankach krajowych, zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji (akcje i udziały, zobowiązania podporządkowane, dopłaty na rzecz spółek prawa handlowego), tak aby nie stanowiło ono jednocześnie:
  - a) więcej niż 10% funduszy własnych Banku,
  - b) więcej niż 10% funduszy własnych tych podmiotów,
- utrzymywanie minimalnej wielkości wskaźnika dźwigni finansowej na poziomie 4,0%.

7) Dla ryzyka braku zgodności:

- efektywne przeciwdziałanie możliwościom wystąpienia naruszeń przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania;
- sprawne i skuteczne podejmowanie działań naprawczych w sytuacji zidentyfikowania braku zgodności;
- dążenie do zgodności regulacji wewnętrznych Banku z przepisami zewnętrznymi;
- dążenie i dbałość o:
  - a) wizerunek zewnętrzny Banku rozumianego jako instytucja zaufania publicznego,

- b) pozytywny odbiór Banku przez klientów,
- c) przejrzystość działań Banku wobec klientów,
- d) stworzenie kadry pracowniczej identyfikującej się z Bankiem, dobrze zorganizowanej wewnętrznie dla realizacji wspólnych celów wytyczonych przez Bank.

8) Dla ryzyka strategicznego:

- utrzymanie na akceptowalnym poziomie negatywnych konsekwencji finansowych spowodowanych błędnymi decyzjami, decyzjami podjętymi na podstawie niewłaściwej oceny lub niepodjęciem właściwych decyzji dotyczących kierunku rozwoju strategicznego Banku.
- realizacja założeń Programu Postępowania Naprawczego Polskiego Banku Spółdzielczego na lata 2015-2022.

9) Dla ryzyka bancassurance:

- utrzymanie niskiego poziomu ryzyka poprzez zapewnienie oferty produktów ubezpieczeniowych zabezpieczających interesy Klientów.
Realizacja celu będzie dokonywana poprzez:
  - a) realizację szczegółowych wytycznych zawartych w obowiązującej w Banku „Polityce w zakresie bancassurance”,
  - b) właściwy podział zadań i organizację procesów zarządzania ryzykiem bancassurance,
  - c) nadzór nad efektywnością procesów zarządzania ryzykiem bancassurance i poziomem ryzyka.

5. W procesie zarządzania ryzykiem w Banku uczestniczą:

- 1) Rada Nadzorcza,
- 2) Zarząd,
- 3) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami – Komitet ALCO,
- 4) Komitet Kredytowy,
- 5) Komitet ds. Bezpieczeństwa,
- 6) Komitet ds. Jakości Danych,
- 7) Zespoły/stanowiska i pracownicy odpowiedzialni za:
  - a) sprawozdawczość dla odbiorców zewnętrznych,
  - b) zarządzanie płynnością w ramach nadwyżek środków,
  - c) zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w ramach nadwyżek środków,
  - d) zarządzanie pozycją walutową,
  - e) sprzedaż kredytów,
  - f) sprzedaż depozytów,
  - g) identyfikację i akceptację ryzyka kredytowego dla pojedynczych transakcji,
  - h) pomiar, monitorowanie i kontrolę poszczególnych rodzajów ryzyka bankowego,
  - i) kontrolę poszczególnych rodzajów ryzyka bankowego.

Do podstawowych zadań poszczególnych podmiotów systemu zarządzania ryzykiem należy:

1. Rada Nadzorcza

1. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem oraz ocenia jego adekwatność oraz skuteczność.
2. Rada Nadzorcza:
  - 1) zatwierdza Strategię działania Banku, strategię zarządzania ryzykiem oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, obejmujące m.in. możliwy do zaakceptowania ogólny poziom ryzyka Banku;
  - 2) zatwierdza procedury dotyczące procesów:
    - a) szacowania kapitału wewnętrznego,
    - b) planowania i zarządzania kapitałowego;
    - c) kredytowania osób wewnętrznych,
    - d) ujawniania informacji;
  - 3) zatwierdza strukturę organizacyjną Banku, zawartą w Regulaminie organizacyjnym, dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;
  - 4) zatwierdza ogólne zasady polityki dotyczącej zmiennych składników wynagrodzeń;
  - 5) zatwierdza plan pozyskania i utrzymania środków obcych stabilnych, łącznie z Planem Finansowym;
  - 6) zatwierdza zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych w odniesieniu do poszczególnych rodzajów ryzyka;
  - 7) sprawuje nadzór nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności rozumianym jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania, a także zatwierdza założenia polityki Banku w zakresie ryzyka braku zgodności, ocenia efektywność zarządzania ryzykiem braku zgodności;
  - 8) sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze Strategią działania i planem finansowym Banku;
  - 9) zapewnia wybór członków Zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji;
  - 10) sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem występującym w działalności Banku oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu, głównie poprzez zapoznawanie się z raportami i sprawozdaniami dotyczącymi oceny narażenia Banku na poszczególne rodzaje ryzyka (w tym ryzyka braku zgodności) i na ich podstawie dokonuje oceny stopnia efektywności i adekwatności zarządzania ryzykiem;
  - 11) ocenia, czy działania Zarządu w zakresie kontroli nad działalnością Banku są skuteczne i zgodne z polityką Rady Nadzorczej.

2. Zarząd

- 1) odpowiada za przygotowanie i wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzyka braku zgodności, systemu kontroli wewnętrznej, procesu szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz za nadzór nad efektywnością tych procesów;
- 2) odpowiada za zorganizowanie skutecznego procesu oceny adekwatności kapitałowej i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz nadzór nad jego efektywnością, wprowadzając w razie potrzeby niezbędne korekty i udoskonalenia;
- 3) wprowadza zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;
- 4) wprowadza podział zadań realizowanych w Banku, który zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej skutkującej podejmowaniem ryzyka przez Bank;

- 5) zatwierdza rodzaje limitów wewnętrznych oraz ich wysokość dostosowaną do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku;
- 6) odpowiada za przejrzystość działań Banku, w szczególności za politykę informacyjną w zakresie działalności Banku, pozwalającą na ocenę skuteczności działania Rady Nadzorczej i Zarządu Banku w zakresie zarządzania Bankiem, monitorowania stanu bezpieczeństwa działalności Banku i za ocenę sytuacji finansowej Banku;
- 7) zapewnia zgodność działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa;
- 8) zapewnia, że Bank prowadzi politykę służącą zarządzaniu wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka w działalności Banku i posiada procedury w tym zakresie;
- 9) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację polityki zmiennych składników wynagrodzeń;
- 10) uwzględnia rezultaty badań prowadzonych przez komórkę kontroli wewnętrznej oraz biegłych rewidentów przy podejmowaniu decyzji w ramach zarządzania Bankiem;
- 11) przekazuje Radzie Nadzorczej okresowe informacje przedstawiające w sposób rzetelny, przejrzysty i syntetyczny rodzaje i wielkość ryzyka w działalności Banku.

3. Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami ocenia działania w zakresie identyfikacji, pomiaru, limitowania, monitorowania i raportowania ryzyka oraz opiniuje regulacje wewnętrzne Banku pod kątem poszczególnych rodzajów ryzyka. Opiniuje podejmowanie działań, zmierzających do utrzymania ryzyka na akceptowalnym poziomie. Kreuje politykę zarządzania aktywami i pasywami. Skład i szczegółowe zadania Komitetu określa „Regulamin działania Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami – Komitetu ALCO”. W 2016r. odbyło się 25 posiedzeń Komitetu ALCO.

4. Komitet Kredytowy uczestniczy w procesie opiniowania transakcji kredytowych oraz ich klasyfikacji pod kątem ryzyka ponoszonego przez Bank. Przedstawia propozycje decyzji kredytowych osobom lub organom podejmującym decyzję kredytową w ramach posiadanych kompetencji. Skład i szczegółowe zadania Komitetu określają „Zasady działania Komitetu Kredytowego”. W 2016r. odbyły się 68 posiedzeń Komitetu Kredytowego.

5. Audyt wewnętrzny realizowany przez bank zrzeczający.

6. Wyznaczone Komórki organizacyjne monitorują realizację wyznaczonych celów i zadań strategicznych, procesów tworzenia zysku oraz przedstawiają i monitorują pozycję Banku w zakresie bezpieczeństwa finansowego i operacyjnego. Podstawowe zadania Zespołów to gromadzenie, przetwarzanie, pomiar i raportowanie odpowiednim organom i komórkom Banku, informacji dotyczących podejmowanego przez Bank ryzyka oraz opracowywanie propozycji regulacji wewnętrznych w zakresie zarządzania ryzykami oraz szacowania wewnętrznych wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.

7. Pozostali pracownicy Banku mają obowiązek przestrzegania zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, obowiązujących w Banku w formie wewnętrznych regulacji i zaleceń, uczestnictwa w postępowaniu wyjaśniającym przyczyny wystąpienia zdarzeń generujących ryzyko oraz raportowania tych zdarzeń.

W strukturze organizacyjnej Banku funkcjonują komórki organizacyjne, które na dzień 31.12.2016r. obejmowały swoim zakresem działania związane z pomiarem, monitorowaniem i raportowaniem poniżej przedstawionych rodzajów ryzyka i adekwatności kapitałowej:

- 1) Zespół Sprawozdawczości i Informacji Zarządczej,
- 2) Zespół Ryzyka Bankowego,
- 3) Stanowisko ds. Zgodności.

W stosunku do rodzajów ryzyka objętych szczególnym nadzorem opracowane zostały metody ich pomiaru, ograniczania przy pomocy przyjętych limitów, monitorowania oraz opracowany system raportowania.

1) Ryzyko kredytowe:

Dla kredytów – które wśród aktywów są obciążone największym ryzykiem - pomiar dokonywany jest zgodnie z ogólnie obowiązującymi przepisami tj. poprzez wycenę kredytów i tworzenie rezerw celowych. Kompleksowo – dla wszystkich aktywów i zobowiązań pozabilansowych – wielkość ryzyka odzwierciedla poziom aktywów ważonych ryzykiem.

Monitorowanie ryzyka związanego z udzielonymi kredytami odbywa się poprzez badanie terminowości spłat kredytów oraz sytuacji ekonomiczno-finansowej klientów.

Limity ograniczające ryzyko kredytowe dotyczą m.in.: maksymalnych kwot jednostkowych kredytów, maksymalnych kwot zaangażowań w jeden podmiot lub grupę podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, maksymalnych wskaźników LtV (oznaczających wartość kredytu do rynkowej wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie) dla ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie oraz struktury portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie.

Ponadto co miesiąc sporządzane są raporty dotyczące ryzyka kredytowego, które zawierają wskaźniki pozwalające obserwować poziom i trend ryzyka m.in. dotyczący należności zagrożonych, prezentują strukturę rodzajową i podmiotową udzielonych kredytów, pozwalają na monitorowanie dużych koncentracji kredytowych.

Odbiorcami raportów jest w okresach miesięcznych Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarząd i Rada Nadzorcza Banku,

2) Ryzyko płynności:

Pomiar ryzyka dokonywany jest poprzez:

- Obserwowanie stanu środków na rachunku bieżącym i lokatach zdeponowanych w Banku Zrzeszającym,
- Sporządzanie zestawienia urealnionych terminów płatności aktywów i pasywów Banku – raport Luka płynności,
- Analizę wskaźników, w tym nadzorczych miar płynności, LCR,
- Badanie stopnia stabilności bazy depozytowej.

Bank zgodnie z uchwałą Komisji Nadzoru Finansowego zobowiązany jest do przestrzegania norm płynności zarówno krótko, jak i długoterminowej. Bank wprowadził również limity na ryzyko płynności w zakresie wielkości niedopasowania skumulowanych luk płynności, luki globalnej oraz w zakresie nadzorczych miar płynności.

Raporty dotyczące ryzyka w zakresie zarządzania płynnością krótkoterminową sporządzane są z częstotliwością dzienną, natomiast pozostałe z częstotliwością miesięczną. Ich głównymi adresatami są osoby operacyjnie zarządzające płynnością, Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarząd Banku i Rada Nadzorcza.

3) Ryzyko stopy procentowej:

Pomiar ryzyka przeszacowania i bazowego polega na analizie luki, tj. określeniu wielkości niedopasowania między wrażliwymi na zmiany stopy procentowej aktywami i pasywami w poszczególnych przedziałach czasowych uwzględniających pierwszy możliwy termin zmian stóp procentowych, w podziale na poszczególne stopy referencyjne oraz wyliczeniu zmian wyniku odsetkowego w przyjętych okresach, na podstawie założonych zmian stóp procentowych. Bank bada wpływ zmiany stóp procentowych o 200 i 100 punktów bazowych na wynik odsetkowy.

Bank ogranicza ryzyko stopy procentowej poprzez stosowanie systemu limitów oraz poprzez podstawowe wskaźniki ekonomiczne związane z ryzykiem stopy procentowej. Monitorowanie i raportowanie ryzyka odbywa się w cyklach miesięcznych na posiedzeniach Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami i Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej.

4) Ryzyko walutowe:

Bank dokonuje bieżącego pomiaru wielkości ryzyka walutowego w drodze monitorowania wielkości całkowitej pozycji walutowej Banku oraz otwartej pozycji walutowej w poszczególnych walutach. Bank ustanowił limit całkowitej pozycji walutowej w wysokości 2% funduszy własnych.

Monitorowanie poziomu ryzyka walutowego odbywa się z częstotliwością dzienną oraz miesięczną. Raportowanie ryzyka walutowego odbywa się w cyklach miesięcznych na posiedzeniach Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami i Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej.

5) Ryzyko operacyjne:

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym jest realizowany w sposób ciągły i obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitorowanie, raportowanie oraz redukcję tego ryzyka. W procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym uczestniczą wszyscy pracownicy Banku ze względu na fakt, że ryzyko operacyjne dotyczy wszystkich komórek i obszarów działalności Banku, kierujący poszczególnymi jednostkami organizacyjnymi pełnią rolę tzw. Właścicieli ryzyka i są odpowiedzialni za zarządzanie ryzykiem operacyjnym w podległych im jednostkach, w zakresie wszystkich wykonywanych w nich czynności. Za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym utrzymywanie poziomu ryzyka w granicach wyznaczonej tolerancji odpowiada Zarząd Banku; w szczególności odpowiedzialność za obszar zarządzania ryzykiem operacyjnym przypisana jest Członkowi Zarządu zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym i Regulaminem Działania Zarządu.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku obejmuje:

- 1) identyfikację procesów, a w ich ramach:
  - a) krytycznych procesów biznesowych,
  - b) procesów kluczowych;
- 2) identyfikację ryzyka;
- 3) pomiar i ocenę ryzyka;
- 4) stosowanie narzędzi redukcji ryzyka;
- 5) monitorowanie ryzyka, w tym:
  - a) raportowanie zdarzeń operacyjnych,
  - b) raportowanie strat operacyjnych,
  - c) monitorowanie limitów nałożonych na poziom KRI.

Do skutecznej identyfikacji i pomiaru ryzyka Bank wykorzystuje następujące narzędzia:

- 1) rejestr zdarzeń i strat operacyjnych;
- 2) rejestr skarg i reklamacji klientów Banku;
- 3) wyniki testów (Planu Utrzymania Ciągłości Działania, planów awaryjnych);
- 4) dokumenty z audytu wewnętrznego i zewnętrznego;
- 5) inne materiały kontroli wewnętrznej.

Do pomiaru ryzyka operacyjnego wykorzystywane są także:

- 1) wyniki samooceny ryzyka operacyjnego;
- 2) Kluczowe Wskaźniki ryzyka.

Ogólny profil ryzyka operacyjnego określa obszary, w których potencjalne narażenie Banku na ryzyko operacyjne jest największe. Bank określa docelowy profil ryzyka korzystając z metody samooceny ryzyka operacyjnego. Tolerancję/apetyt na ryzyko

operacyjne Bank wyznacza na bazie tych rodzajów ryzyka, dla których, w procesie samooceny, spełnione są łącznie poniższe warunki:

- 1) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka jest średnie lub wysokie;
- 2) skutki ekonomiczne są wysokie.

System raportowania poziomu i profilu ryzyka operacyjnego obejmuje raporty przygotowywane przez Zespół Ryzyka Bankowego. Dostarczają one informacji na temat poziomu/profilu ryzyka operacyjnego w danym okresie w skali Banku, zarejestrowanych zdarzeniach i stratach, poziomie wykorzystania limitów Kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego /KRI/, limitu tolerancji na ryzyko operacyjne, wyników samooceny ryzyka operacyjnego, wyników testów warunków skrajnych. Raporty są przedstawiane miesięcznie Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządowi i Radzie Nadzorczej.

6) Ryzyko kapitałowe:

Poziom adekwatności kapitałowej podlega systematycznemu monitorowaniu w okresach miesięcznych.

Bank dokonuje agregacji wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka uznane za istotne, tym samym oblicza kapitał wewnętrzny w oparciu o metodę minimalnego poziomu wymogu kapitałowego. Punktem wyjściowym dla ustalenia kapitału wewnętrznego jest wyliczony regulacyjny wymóg kapitałowy. Następnie obliczane są dodatkowe wymogi kapitałowe na rodzaje ryzyka ujęte w regulacyjnym wymogu kapitałowym oraz na pozostałe, istotne rodzaje ryzyk.

Kapitał wewnętrzny stanowi sumę regulacyjnego wymogu kapitałowego, dodatkowych wymogów kapitałowych na ryzyka objęte wymogiem regulacyjnym oraz wymogów kapitałowych na pozostałe istotne rodzaje ryzyka obliczonych zgodnie z obowiązującymi w banku zasadami szacowania kapitału wewnętrznego.

Bank aktualizuje poziom kapitału wewnętrznego w okresach miesięcznych według następujących zasad:

- 1) kapitał regulacyjny na poszczególne rodzaje ryzyka jest wyznaczany w okresach miesięcznych (za wyjątkiem ryzyka operacyjnego, który jest wyznaczany raz w roku);
- 2) dodatkowe wymogi kapitałowe na poszczególne rodzaje ryzyka wyznaczane są na koniec każdego kwartału i utrzymywane przez kolejny kwartał.

Odbiorcami raportów są w okresach miesięcznych Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarząd i Rada Nadzorcza Banku.

Raporty dostarczają informacji na temat:

- 1) poziomu, struktury i zmian w funduszach własnych,
- 2) poziomu uznanego kapitału,
- 3) poziomu i zmian współczynników kapitałowych, w tym struktury i zmian w aktywach ważonych ryzykiem,
- 4) poziomu i struktury kapitału wewnętrznego,
- 5) wyników testów warunków skrajnych,
- 6) realizacji przyjętych limitów alokacji,
- 7) realizacji planu kapitałowego,
- 8) poziomu i zmian wskaźnika dźwigni finansowej.

Proces szacowania kapitału wewnętrznego jest poddawany corocznej analizie przez Zespół Ryzyka Bankowego.

Wyniki przeprowadzonego przeglądu są prezentowane Zarządowi. Zarząd dokonuje weryfikacji procedur szacowania wymogów kapitałowych oraz prezentuje Radzie Nadzorczej w sposób syntetyczny informację o dokonanym przeglądzie procesu szacowania kapitału wewnętrznego i proponuje ewentualne zmiany.

Na podstawie informacji Zarządu – Rada Nadzorcza dokonuje oceny procesu szacowania kapitału wewnętrznego.

7) Ryzyko braku zgodności:

Bank uznaje, iż ryzyko braku zgodności jest ryzykiem trudnomierzalnym. Biorąc pod uwagę występujące powiązania pomiędzy negatywnymi skutkami ryzyka braku zgodności z ryzykiem operacyjnym, ryzyko to jest pokryte wymogiem kapitałowym z tytułu ryzyka operacyjnego.

W Banku zarządzanie ryzykiem braku zgodności realizowane jest na podstawie opracowanych w formie pisemnej, wprowadzonych przez Zarząd, zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą procedur, tj. strategii, zasad i polityk.

Podstawowe dokumenty regulujące proces zarządzania ryzykiem braku zgodności to:

- Strategia zarządzania ryzykiem,
- Polityka zgodności wraz z Zasadami postępowania pracowników PBS w Ciechanowie,
- Zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności,
- Zasady zarządzania konfliktami interesów,
- Instrukcja opracowywania i wprowadzania wewnętrznych aktów normatywnych,
- Regulamin „System kontroli wewnętrznej”.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności obejmuje działania:

- 1) Zarządu Banku i Rady Nadzorczej, zmierzające do ustanowienia i zatwierdzenia polityki, zapewnienia jej przestrzegania, nadzoru nad procesem zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz oceny jego efektywności, podejmowania działań zaradczych, w przypadku stwierdzenia istotnych zdarzeń braku zgodności;
- 2) wyodrębnionego w strukturze organizacyjnej Stanowiska ds. Zgodności, odpowiedzialnego za koordynowanie procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności;
- 3) wszystkich pracowników Banku na każdym szczeblu organizacyjnym, opierające się na świadomości przyjętych rozwiązań oraz przestrzeganiu obowiązujących w Banku zasad.

W procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności uczestniczą także Kancelarie prawne współpracujące z Bankiem, które analizują i opiniują zgodność projektów wewnętrznych aktów prawnych Banku z obowiązującymi przepisami zewnętrznymi, analizują i opiniują umowy /w tym outsourcingowe/ pod kątem ich zgodności z przepisami wewnętrznymi i zewnętrznymi.

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności obejmuje w Banku w szczególności następujące obszary:

- 1) przepisy i regulacje związane z prawem bankowym (w tym procedury udzielania kredytów);
- 2) przepisy i regulacje związane z działalnością inwestycyjną;
- 3) polityka informacyjna dotycząca ujawnień, obowiązki informacyjne Banku;
- 4) ochrona danych osobowych;
- 5) ochrona konkurencji i konsumentów oraz zwalczanie nieuczciwej konkurencji,
- 6) reklama produktów i usług bankowych;
- 7) przeciwdziałanie nieuczciwym praktykom rynkowym;
- 8) tajemnica bankowa, informacje poufne, tajemnica zawodowa, tajemnica przedsiębiorstwa;
- 9) przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu;

- 10) relacje z klientami, transakcje klientów, w tym tworzenie listy kontrahentów, z którymi Bank nie zamierza lub nie powinien podejmować współpracy;
- 11) rozwijanie nowych modeli biznesowych lub tworzenie nowych produktów, w szczególności pod kątem ich zgodności z przepisami prawa;
- 12) etyka bankowa (dobre praktyki bankowe) zgodnie z Kodeksem Etyki Bankowej przyjętym przez Związek Banków Polskich oraz wewnętrznymi regulacjami w zakresie standardów postępowania
- 13) zagadnienia dotyczące konfliktów interesów, darowizn i podarunków, zachęt, transakcji własnych;
- 14) przyjmowanie zgłoszeń naruszeń compliance, postępowania wyjaśniające;
- 15) umowy outsourcingowe;
- 16) prawo pracy, w tym problematyka związana mobbingiem i dyskryminacją.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku obejmuje:

- 1) identyfikację ryzyka;
- 2) analizę/ocenę ryzyka;
- 3) kontrolę ryzyka, tj. stosowanie mechanizmów kontrolnych oraz mechanizmów ograniczających ryzyko;
- 4) monitorowanie ryzyka,
- 5) raportowanie.

Stanowisko ds. Zgodności prowadzi następujące rejestry: rejestr naruszeń compliance, rejestr reklamacji, skarg i wniosków, rejestr konfliktów interesów.

Prowadzony rejestr naruszeń compliance jest aktualizowany w okresach kwartalnych lub na bieżąco, jeżeli informacja o zdarzeniu pochodzi od pracownika.

Rejestr naruszeń compliance prowadzony jest na podstawie:

- 1) rejestru zdarzeń operacyjnych, prowadzonego w ramach ryzyka operacyjnego;
- 2) rejestru skarg i wniosków/ reklamacji;
- 3) rejestru spraw sądowych;
- 4) informacji dotyczącej braku zgodności w obszarze dotyczącym przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu;
- 5) wyników kontroli prowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej,
- 6) wyników kontroli prowadzonych przez audyt wewnętrzny;
- 7) wyników kontroli przeprowadzonych przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego;
- 8) wyników z analiz kwestionariuszy BION;
- 9) informacji przekazywanych na bieżąco przez pracowników Banku;
- 10) niekorzystnych informacji o Banku, które pojawiły się w mediach;
- 11) wyników z przeprowadzonych przez Stanowisko ds. zgodności analiz terminowości i zakresu aktualizacji procedur.

Naruszenia compliance rejestrowane w rejestrze, podlegają bieżącemu monitorowaniu przez Stanowisko ds. zgodności.

Pracownicy Banku, jak również członkowie organów Banku, mają prawo i obowiązek przekazania informacji o podejrzeniu wystąpienia nieprawidłowości lub naruszenia przepisów prawa wewnętrznego lub zewnętrznego lub przyjętych przez Bank standardów postępowania, polegających na nieprawidłowym działaniu, zaniechaniu działania lub nieetycznym postępowaniu pracowników Banku lub członków organów Banku, bez zachowania drogi służbowej (tzw. „Zasada Whistleblowing”).

Raporty o ryzyku braku zgodności dla Zarządu i Rady Nadzorczej sporządzane są przynajmniej w cyklu półrocznym oraz skupiają się na podstawowych zadaniach, które ma spełniać zarządzanie ryzykiem braku zgodności, a więc dotyczą czynności podejmowanych w celu zapewnienia zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz przyjętymi przez Bank standardami postępowania.

Raporty z ryzyka braku zgodności zawierają:

- 1) zidentyfikowane ryzyka braku zgodności wraz z ich oceną oraz rekomendowanymi mechanizmami kontrolowania i ograniczania ryzyka, w tym informacje o zmianie profilu ryzyka;
- 2) podsumowanie wszystkich naruszeń compliance, które wystąpiły w okresie objętym raportem;
- 3) ocenę skuteczności rekomendowanych środków naprawczych, które były wydawane na bieżąco lub zawarte w poprzednim raporcie.

Stanowisko ds. zgodności na bieżąco informuje Zarząd Banku o przypadkach występowania naruszeń compliance, a w okresach miesięcznych Zespół Ryzyka Bankowego. Na podstawie raportów Stanowiska ds. zgodności i raportów Zespołu Ryzyka Bankowego Zarząd Banku podejmuje stosowne działania.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności, objęty jest systemem mechanizmów kontrolnych uwzględniających wszystkie elementy tego procesu, a zwłaszcza: narzędzia szacowania lub pomiaru zgodnie z matrycą oceny ryzyka braku zgodności, ocenę realizacji polityki zgodności, system kompetencji i odpowiedzialności, mechanizmy informacyjno – sprawozdawcze stosowane na poszczególnych szczeblach zarządzania, prowadzenie rejestrów, szkolenia.

Rada Nadzorcza co najmniej raz w roku ocenia stopień efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank, jak również działania podejmowane przez osobę zatrudnioną na Stanowisku ds. zgodności.

8) Ryzyko bancassurance:

System informacji zarządczej dla organów banku z obszaru bancassurance dostarcza informacji na temat:

- 1) poziomu ryzyka oraz jakości i skuteczności stosowanych zasad zabezpieczenia ekspozycji kredytowych w formie ubezpieczenia, na które składają się informacje o:
  - a) przypadkach odstąpienia przez Bank od wystąpienia z wnioskiem o wypłatę świadczenia oraz o przyczynach wystąpienia tych zdarzeń,
  - b) przypadkach odmowy wypłaty świadczeń przez zakład ubezpieczeń,
- 2) ilości złożonych skarg i reklamacji, liczby uwzględnionych skarg i reklamacji,
- 3) realizacji akceptowalnego poziomu ryzyka,
- 4) oceny sytuacji ekonomicznej zakładów ubezpieczeń,
- 5) prawidłowości stosowanej polityki ubezpieczeń,
- 6) prawidłowości stosowanej polityki rachunkowości,
- 7) obowiązujących procedur i standardów obsługi sprzedażowej i posprzedażowej klienta oraz zasad monitorowania ich przestrzegania wraz z wnioskami i propozycjami wprowadzenia ewentualnych zmian.

Raporty z zakresu realizacji polityki bancassurance są przedstawiane kwartalnie Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządowi i Radzie Nadzorczej.

9) Ryzyko strategiczne:

Pomiar poziomu ryzyka strategicznego Banku dokonywany jest poprzez ocenę wpływu czynników, do których należą w szczególności:

- 1) czynniki makroekonomiczne – poziom podstawowych stóp procentowych, wskaźnik wzrostu produktu krajowego brutto, wskaźnik bezrobocia,
- 2) czynniki dotyczące płynności, poniżej wskaźników określonych w celach zarządzania ryzykiem płynności,
- 3) wskaźnik adekwatności kapitałowej, poziom funduszy własnych, w tym w szczególności poziom funduszu udziałowego, poprzez dążenie do osiągnięcia minimum nadzorczych wskaźników kapitałowych.

Monitorowanie i raportowanie w zakresie ryzyka strategicznego odbywa się w ramach Sprawozdań z realizacji Programu Postępowania Naprawczego Banku przedstawianych Zarządowi i Radzie Nadzorczej w terminach kwartalnych oraz w ramach raportowania ryzyka płynności, ryzyka stóp procentowych i ryzyka kapitałowego oraz realizacji planu finansowego.

Bank stosuje zabezpieczenia w celu zapewnienia zwrotu przysługującej mu wierzytelności w stosunku do kredytobiorcy, w razie gdyby kredytobiorca nie dokonał zapłaty tej wierzytelności w terminie ustalonym w umowie. W Banku rozróżnia się następujące rodzaje zabezpieczeń:

- 1) Weksel własny in blanco,
- 2) Poręczenie wekslowe (awal),
- 3) Poręczenie cywilne,
- 4) Przelew (cesja) wierzytelności,
- 5) Przewłaszczenie na zabezpieczenie,
- 6) Zastaw rejestrowy,
- 7) Kaucja,
- 8) Blokada środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- 9) Hipoteka,
- 10) Gwarancja bankowa
- 11) Oświadczenie o poddaniu się egzekucji w akcie notarialnym.

Łączna wartość rynkowa zabezpieczeń powinna być co najmniej równa 200% kwoty udzielonego kredytu.

W okresie kredytowania, w razie spłaty części kredytu Bank może wyrazić zgodę na zwolnienie lub zmianę niektórych zabezpieczeń.

W trakcie trwania umowy kredytowej Bank systematycznie monitoruje stan zabezpieczeń. W toku weryfikacji prawnych zabezpieczeń spłaty kredytu Bank ocenia przede wszystkim, czy przyjęte zabezpieczenia są ustanowione prawnie skutecznie, ponadto ustala ich aktualną wartość. Powyższe czynności wykonywane są w szczególności na podstawie:

- 1) Odpisów z Ksiąg Wieczystych,
- 2) Postanowień sądów o ustanowieniu zastawu rejestrowego,
- 3) Wpisów w dowodzie rejestracyjnym pojazdu i karcie pojazdu,
- 4) Operatów szacunkowych nieruchomości i środków trwałych sporządzonych przez uprawnionych rzeczoznawców majątkowych,
- 5) Inwentur potwierdzających stan zapasów,
- 6) Wycen przedmiotu zabezpieczenia przez zakład ubezpieczeń, stwierdzonych sumą ubezpieczenia, w szczególności w odniesieniu do pojazdów samochodowych i ubezpieczeń autocasco,
- 7) Aktualnych wartości z ewidencji środków trwałych.

W związku z realizacją Programu Postępowania Naprawczego zatwierdzonego przez Komisję Nadzoru Finansowego w dniu 19.02.2016r. Zarząd Banku w 2016 roku dokonał zmiany struktury organizacyjnej oraz dokonał aktualizacji „Strategii zarządzania ryzykiem w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie”.

Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy:

- 1) dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu,
- 2) stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki,
- 3) monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka, w tym norm ostrożnościowych określonych w pakiecie CRR/CRDIV,
- 4) szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka, zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE,
- 5) analiza pokrycia wymogów kapitałowych funduszami własnymi, z uwzględnieniem buforów kapitału (zabezpieczającego i antycyklicznego),
- 6) uwzględnienie efektów pomiaru ryzyka w metodach szacowania wymogów kapitałowych,
- 7) raportowanie wyników oceny ryzyka oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi oraz w sposób syntetyczny Radzie Nadzorczej,
- 8) ocena skuteczności zarządzania ryzykiem w Banku,
- 9) wykorzystanie przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą wyników kontroli wewnętrznej i audytu wewnętrznego do bieżącego zarządzania ryzykiem oraz nadzoru nad zarządzaniem Bankiem.

Bank zarządza istotnymi ryzykami zgodnie z obowiązującymi wewnętrznymi regulacjami zarządzania tymi rodzajami ryzyka.

W „Strategii zarządzania ryzykiem” zostały określone cele strategiczne dla wszystkich ryzyk istotnych w Banku.

Rada Nadzorcza zaakceptowała ogólne poziomy ryzyka dla poszczególnych ich rodzajów (apetyt na ryzyko).

Podstawę monitorowania procesu zarządzania ryzykiem stanowią raporty systemu informacji zarządczej. Główne zmiany nastąpiły w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym.

W strategii zarządzania ryzykiem określono następujące cele strategiczne w obszarze zarządzania ryzykiem kredytowym:

1. Wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem kredytowym całego portfela zapewniającego stabilny rozwój optymalnego jakościowo portfela przy zachowaniu równowagi pomiędzy dochodowością a bezpieczeństwem;
2. Sukcesywną poprawę jakości całego portfela kredytowego Banku wyrażonego udziałem należności od sektora niefinansowego i jednostek rządowych i samorządowych z rozpoznaną utratą wartości (według wartości brutto) do należności ogółem od sektora niefinansowego i jednostek rządowych i samorządowych (według wartości brutto);
3. Pozyskiwanie nowych klientów o zaangażowaniu kredytowym do 10% kapitału uznanego;
4. Udział instrumentów finansowych w funduszach własnych – nie może przekroczyć 100% funduszy własnych;
5. Dostarczanie Zarządowi Banku informacji o portfelu kredytowym umożliwiających podejmowanie ostrożnościowych zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku;

Bank zapewnia niezależność funkcji pomiaru ryzyka kredytowego od działalności operacyjnej.

Podział zadań i organizacja procesów zarządzania ryzykiem kredytowym realizowany jest według następującej zasady:

1. Rozdzielenie obszarów operacyjnych odpowiedzialnych za: sprzedaż, akceptację ryzyka, monitoring i ograniczanie/kontrolę ryzyka;
2. Rozgraniczenie odpowiedzialności na szczeblu Zarządu;
3. Formalnego nadawania i wykonywania uprawnień do akceptacji ryzyka kredytowego;
4. Formalnie określony proces pomiaru, oceny i ograniczania/kontroli ryzyka obejmujący niezależny proces przeglądu jakości należności oraz klasyfikacji należności, system limitów i monitoringu ich przestrzegania, dokonywanie testów warunków skrajnych.

Bank stosuje techniki redukcji (ograniczania) ryzyka kredytowego dla celów obliczania wymogu kapitałowego. Dopuszcza się redukcję wynikającą zarówno z ochrony rzeczywistej jak i nierzeczywistej wynikające z art. 192-241 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26.06.2013r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (CRR). Skala tej redukcji w roku 2016 była istotna. Wg stanu na 31.12.2016r. 219 ekspozycji posiadało zabezpieczenia spełniające kryteria wymagane do obniżenia łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko. Wykorzystane do obniżenia łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko zabezpieczenia to:

Środki pieniężne zdeponowane w banku	9 209 735 zł
Poręczenia/gwarancje BGK	12 514 551 zł
Poręczenia JST	2 170 809 zł

Wagi ryzyka przypisywane części ekspozycji zabezpieczonej w wyżej wymieniony sposób to odpowiednio 0%; 0% i 20%.

Wykorzystane techniki redukcji (ograniczania) ryzyka kredytowego na 31.12.2016r. pozwoliły obniżyć łączną kwotę ekspozycji na ryzyko o 25 342 086,15 zł.

IV. System kontroli wewnętrznej

Bank posiada adekwatny, efektywny i skuteczny system kontroli wewnętrznej, który jest dostosowany do struktury organizacyjnej, wielkości i stopnia złożoności działalności Banku. System kontroli wewnętrznej odgrywa strategiczną rolę dla bezpieczeństwa działania Banku i jest istotnym elementem zarządzania ryzykiem. System kontroli wewnętrznej identyfikuje i ocenia istotne czynniki, które mogą niekorzystnie wpłynąć m.in. na adekwatność kapitałową, rentowność operacji, wiarygodność sprawozdawczości, przestrzeganie przepisów i regulacji wewnętrznych.

System kontroli wewnętrznej obejmuje:

- 1) mechanizmy kontroli ryzyka,
- 2) badanie zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi,
- 3) audyt wewnętrzny.

W ramach systemu kontroli wewnętrznej Bank wyodrębnia:

- 1) funkcję kontroli mającą za zadanie zapewnienie przestrzegania mechanizmów

kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem w Banku, która obejmuje stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji;

- 2) komórkę do spraw zgodności mającą za zadanie identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie;
- 3) niezależną komórkę audytu wewnętrznego mającą za zadanie badanie i ocenę w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej (z wyłączeniem komórki audytu wewnętrznego).

Audyt wewnętrzny Banku wykonywany jest na podstawie Ustawy Prawo Bankowe, na zasadach określonych w Umowie Zrzeszenia, przez bank zrzeszający – SGB-Bank S.A.

W strukturze Banku funkcjonuje podległa bezpośrednio Prezesowi Zarządu komórka kontroli wewnętrznej, której zadaniem jest koordynowanie procesu kontroli wewnętrznej w Banku.

Celem systemu kontroli wewnętrznej w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie jest zapewnienie:

- 1) skuteczności i efektywności działania banku; wiarygodności sprawozdawczości finansowej;
- 2) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w banku;
- 3) zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi;
- 4) realizacja celów systemu kontroli wewnętrznej zgodnie z Zasadami ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.

W ramach celów systemu kontroli wewnętrznej Bank identyfikuje szczegółowe cele systemu kontroli wewnętrznej. Szczegółowe cele systemu kontroli wewnętrznej w zakresie zapewnienia zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi są identyfikowane przez Stanowisko ds. Zgodności. Pozostałe cele systemu kontroli wewnętrznej są identyfikowane przez Zespół Kontroli Wewnętrznej i są uwzględnione w rocznym planie kontroli wewnętrznej Zespołu Kontroli Wewnętrznej oraz sporządzanych dla komórek i jednostek organizacyjnych obowiązkowych obszarach kontroli.

System kontroli wewnętrznej identyfikuje i ocenia istotne czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, które mogą niekorzystnie wpłynąć m.in. na adekwatność kapitałową, rentowność operacji, wiarygodność sprawozdawczości, przestrzeganie przepisów i regulacji wewnętrznych.

System kontroli wewnętrznej obejmuje wszystkie poziomy struktury organizacyjnej Banku.

Pracownikom Banku w ramach obowiązków służbowych przypisane są odpowiednie zadania związane z zapewnieniem realizacji celów systemu kontroli wewnętrznej.

Dyrektorzy/ Naczelnicy/ Koordynatorzy jednostek i komórek organizacyjnych Banku, wypełniając swoje obowiązki, wprowadzają w życie przyjęte przez Zarząd wewnętrzne strategie i procedury dotyczące zarządzania ryzykiem, a przede wszystkim:

- 1) odpowiadają za wdrożenie odpowiednich mechanizmów i procedur kontroli wewnętrznej,
- 2) monitorują prawidłowość przestrzegania mechanizmów i procedur kontroli.

Zarząd odpowiada za zaprojektowanie, wprowadzenie oraz działanie skutecznego systemu zarządzania, tj. systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego.

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem w Banku systemu zarządzania, tj. systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność.

V. Fundusze własne

Bank wg stanu na 31.12.2016r. posiada fundusze własne na poziomie nie w pełni dostosowanym do skali prowadzonej działalności, w związku z czym nie zabezpieczają w pełni ponoszonego przez Bank ryzyka.

Fundusze własne Banku wyliczane są zgodnie z Rozporządzeniem CRR.

Fundusze własne Banku stanowią, po odpowiednich odliczeniach sumę kapitału Tier I i kapitału Tier II. Kapitał Tier I stanowi kapitał podstawowy Tier I i kapitał dodatkowy Tier I.

Kapitał podstawowy Tier I obejmował:

- 1) fundusz udziałowy amortyzowany zgodnie z art. 486 ust. 6 Rozporządzenia CRR, według stawek amortyzacji określonych w Ustawie z dnia 5 sierpnia 2015r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie bankowym,
- 2) fundusze rezerwowe (fundusz zasobowy),
- 3) fundusz z aktualizacji wyceny w ramach skumulowanych innych całkowitych dochodów i korekt w okresie przejściowym, zgodnie z art. 26 oraz art. 468 Rozporządzenia CRR.

Bank pomniejszył kapitał podstawowy Tier I o:

- a) stratę za rok obrotowy 2016 oraz lata 2015 i 2014,
- b) kwotę wartości niematerialnych i prawnych netto,
- c) kapitał z aktualizacji wyceny w ramach innych przejściowych korekt kapitału podstawowego,
- d) posiadane przez Bank bezpośrednio udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji w te podmioty (art. 36 ust.1 lit. h Rozporządzenia CRR).

Kapitał dodatkowy Tier I obejmował:

- 1) korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale dodatkowym Tier 1 podlegających zasadzie praw nabytych (obligacje zaliczane do funduszy własnych na podstawie uchwały KNF 314/2009),
- 2) pomniejszenie z tytułu wartości niematerialnych i prawnych netto.

Kapitał Tier II stanowiły kapitały pozyskiwane przez Bank w celu wzmocnienia kapitałowego:

- 1) zobowiązania podporządkowane,
- 2) korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale Tier II oraz pożyczek podporządkowanych podlegających zasadzie praw nabytych (jeżeli Bank posiada instrumenty: pożyczki/obligacje, które nie spełniają warunków Rozporządzenia CRR),

- 3) posiadane przez Bank bezpośrednio udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier II podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji w te podmioty (art. 66 lit. a Rozporządzenia CRR).

Wartość funduszy własnych na dzień 31 grudnia 2016r. wyniosła 15 996 268 zł.

Poniższe zestawienie przedstawia informację na temat poziomu pozycji funduszy własnych Banku w okresie przejściowym według stanu na dzień 31.12.2016r.

Struktura funduszy własnych

Rodzaj funduszu	Stan na 31.12.2016r. (w zł)
Fundusze własne ogółem dla łącznego współczynnika kapitałowego	15 996 268
Kapitał Tier I	-4 403 040
Kapitał podstawowy CET1	-6 446 566
Fundusz udziałowy (po wdrożeniu ustawy o bankach spółdzielczych)	X
Fundusz udziałowy w ramach korekt okresu przejściowego (po uwzględnieniu amortyzacji)	25 719 000
Kapitał rezerwowy (fundusz zasobowy i rezerwowy)	21 730 629
Zyski zatrzymane, strata za lata 2014 i 2015	-42 710 986
Zyski zatrzymane (za zgodą KNF), strata roku bieżącego	-7 479 348
Skumulowane inne całkowite dochody (kapitał z aktualizacji wyceny)	120 344
Fundusze ogólne ryzyka bankowego	
(-) Inne wartości niematerialne i prawne	-51 042
(-) Krzyżowe powiązania kapitałowe w kapitale podstawowym Tier I	-
(-) Nadwyżka odliczenia od pozycji dodatkowych w Tier I ponad kapitał podstawowy Tier I	-
(-) Instrumenty w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty	-3 727 025
(-) Instrumenty w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty	-
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I (kapitał z aktualizacji wyceny)	-48 138
Inne pozycje lub korekty kapitału podstawowego Tier I - nie ujęte powyżej	-
Dodatkowy kapitał podstawowy (AT1)	2 043 526
Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale dodatkowym Tier I podlegających zasadzie praw nabytych (obligacje zaliczane do funduszy własnych na podstawie uchwały KNF 314/2009)	2 077 555

(-) Nadwyżka odliczenia od pozycji w Tier II ponad kapitał Tier II	-
Nadwyżka odliczenia od pozycji dodatkowych w Tier I ponad kapitał dodatkowy Tier I (odliczenie w kapitale podstawowym Tier I)	-
Inne pozycje lub korekty kapitału dodatkowego Tier I - nie ujęte powyżej	-34 029
Kapitał Tier II	20 399 308
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	24 856 550
Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale Tier II oraz pożyczek podporządkowanych podlegających zasadzie praw nabytych (jeżeli Bank posiada instrumenty: pożyczki/obligacje, które nie spełniają warunków CRR)	1 385 036
Korekty z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego według metody standardowej (do wysokości maksymalnie 1,25 % kwot ekspozycji ważonych ryzykiem)	-
(-) Instrumenty w kapitale Tier II podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty	-5 842 278
(-) Instrumenty w kapitale Tier II podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty	-
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale Tier II	-
Nadwyżka odliczenia od pozycji w Tier II ponad kapitał Tier II (odliczenie w kapitale dodatkowym Tier I)	-
Inne pozycje lub korekty kapitału Tier II - nie ujęte powyżej	-

Opis podstawowych składników funduszy własnych (art. 437 ust. 1 CRR)

Kapitał podstawowy Tier I

1. Fundusz udziałowy w ramach korekt okresu przejściowego (po uwzględnieniu amortyzacji).
W pozycji fundusz udziałowy w ramach korekt okresu przejściowego uwzględniono korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale podstawowym Tier I podlegających zasadzie praw nabytych, w związku z czym stosuje się przepisy przejściowe. Jest to amortyzowana wartość funduszu udziałowego ustalona na datę 31.12.2016r. w wysokości 25 719 000 zł; stawka amortyzacyjna wynosiła 20% w 2014 roku, po 10% od 2015r. do 2021r. Bank do umniejszania funduszu udziałowego w 2016r. stosował amortyzację dzienną. Wartość ta zawiera się w pozycji XII w Pasywach.
2. Kapitał rezerwowy tworzony jest w wyniku corocznych uchwał Zebrania Przedstawicieli o podziale zysku. Uchwały te zadecydowały o pozostawieniu części lub całości zysków wypracowanych w Banku zgodnie ze statutem. W 2016 roku z uwagi na stratę za 2015 rok fundusz zasobowy nie był zasilony nadwyżką finansową. Na 31.12.2016r. wartość funduszu rezerwowego (zasobowego) wynosiła 21 730 629 zł (w sprawozdaniu finansowym za 2016 rok pozycja XII w Pasywach).
3. Zyski zatrzymane, strata za lata 2014 i 2015
Pozycja ta obejmuje ujemny wynik finansowy netto na 31.12.2016r. za lata 2014 i 2015 w wysokości 42 710 986 zł, w bilansie kwota ujęta została w Pasywach w pozycji XVI.
4. Zyski zatrzymane, strata za rok bieżący

Pozycja ta obejmuje ujemny wynik finansowy netto na 31.12.2016r. w wysokości 7 479 348 zł, w bilansie kwota ujęta została w Pasywach w pozycji XVII.

Uwaga do poz. 3 i 4 – szczegółowy opis tych pozycji znajduje się w Sprawozdaniu finansowym Polskiego Banku Spółdzielczego za rok 2016 zamieszczonym na stronie internetowej Banku (adres strony internetowej <http://www.pbsciechanow.pl>) oraz w raporcie rocznym za 2016 rok na stronie Catalyst (adres strony internetowej <http://www.gpwcatalyst.pl>).

5. Posiadane przez instytucje bezpośrednie udziały w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 lit. h. Rozporządzenia CRR Bank odliczał od kapitału podstawowego Tier I wielkość procentową z tytułu nieznacznego zaangażowania w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego zgodnie z zapisami art. 46 tego Rozporządzenia. Z uwagi na ujemny kapitał podstawowy Tier I dokonano odliczenia pełnego zaangażowania w kapitale podstawowym Tier I podmiotów finansowych tj. na 31.12.2016r. 3 727 025 zł.

6. Wartości niematerialne i prawne

Zgodnie z art. 36 ust. 1 lit. b Rozporządzenia CRR i w związku z ustawą z dnia 5 sierpnia 2015r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym, która wprowadziła zmiany w ustawie Prawo bankowe dodając art. 171a w zakresie stosowania wskaźników procentowych do stosowania przepisów przejściowych określonych w Części Dziesiątej Rozporządzenia CRR - wartości niematerialne i prawne stanowią odliczenie od pozycji kapitału podstawowego Tier I w wartości procentowej wynoszącej 60%, na 31.12.2016r. wartość ta stanowiła 51 042 zł; w sprawozdaniu finansowym za 2016 rok wartość ta (jako wartość dodatnia) zawiera się w pozycji XIII w Aktywach wraz z pozostałą częścią odliczoną zgodnie z art. 472 ust.4 Rozporządzenia CRR od pozycji Tier I.

7. Skumulowane inne całkowite dochody

W pozycji skumulowane inne całkowite dochody zaprezentowano fundusz z aktualizacji wyceny, który na 31.12.2016r. stanowił kwotę 120 344 zł; pozycja XIV w Pasywach.

8. Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I (-)

W pozycji tej przedstawiono 40% ujemnej wartości funduszu z aktualizacji wyceny, tj. 48 138 zł.

Dodatkowy kapitał podstawowy Tier I

1. Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale dodatkowym Tier I podlegających zasadzie praw nabytych (obligacje zaliczane do funduszy własnych na podstawie uchwały KNF 314/2009).

W pozycji tej zaprezentowano obligacje serii BSC0620, wyemitowane przez Bank, które na mocy Uchwały Komisji Nadzoru Finansowego nr 314/2009 z dnia 14 października 2009 roku w sprawie innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy podstawowych banku, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy podstawowych banku Bank wykazuje w pozycjach dodatkowych funduszy podstawowych Tier I (jako korekty okresu przejściowego) według poniższych zasad:

- 1) każdego roku, począwszy od początku 2014, kwota obligacji jest umniejszana o wartość procentową stosowaną, jak dla funduszu udziałowego;
- 2) Bank do umniejszania stosował amortyzację dzienną;
- 3) zamortyzowane kwoty obligacji, Bank wykazuje jako instrumenty zaliczane do kapitału Tier II;

4) niezależnie od stosowania zasady amortyzowania kwot obligacji, o wartość procentową, jak dla funduszu udziałowego, Bank stosuje amortyzację tych instrumentów ze względu na termin wymagalności zgodnie z art. 64 Rozporządzenia CRR.

Łącznie amortyzowana wartość z tytułu tych instrumentów na 31.12.2016r. wyniosła 2 077 555 zł.

2. Inne pozycje lub korekty kapitału dodatkowego Tier I

W tej pozycji zaprezentowano odliczenie w wysokości 40% wartości niematerialnych i prawnych jako pozostałą część wartości niematerialnych i prawnych (podstawę odliczenia opisano szczegółowo w pkt 6 kapitału podstawowego Tier I. Na 31.12.2016r. wartość tego odliczenia wynosiła 34 029 zł.

Kapitał Tier II

1. Zgodnie z art. 62 Rozporządzenia CRR w pozycji Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II zaprezentowano zobowiązania podporządkowane, tj. pożyczki podporządkowane amortyzowane zgodnie z art. 64 Rozporządzenia CRR oraz obligacje serii BSC0621, serii BSC0927 oraz serii BSC1114, które po uzyskaniu zgody Komisji Nadzoru Finansowego zostały zaliczone do funduszy własnych na zasadach zobowiązań podporządkowanych.

Wartość zobowiązań podporządkowanych na 31.12.2016r. wynosiła 24 856 550 zł, w tym pozostała do zamortyzowana część pożyczek podporządkowanych w wysokości 1 387 733 zł, w sprawozdaniu finansowym w pozycji XI w Pasywach.

2. Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale Tier II oraz pożyczek podporządkowanych podlegających zasadzie praw nabytych (jeżeli Bank posiada instrumenty: pożyczki/obligacje, które nie spełniają warunków CRR).

W pozycji tej zaprezentowano obligacje serii BSC0620; zasady wyliczania wartości zaliczanej do kapitału Tier II opisano w pkt 1 dodatkowego kapitału podstawowego Tier I. Łącznie amortyzowana wartość z tytułu tych instrumentów na 31.12.2016r. wyniosła 1 385 036 zł.

3. Posiadane przez instytucje bezpośrednie udziały w kapitale Tier II podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty. Zgodnie z art. 66 lit. c. Rozporządzenia CRR Bank odliczał od kapitału Tier II wielkość procentową z tytułu nieznacznego zaangażowania w kapitale Tier II podmiotów sektora finansowego zgodnie z zapisami art. 70 tego Rozporządzenia. Z uwagi na ujemny kapitał podstawowy Tier I dokonano odliczenia pełnego zaangażowania w kapitale Tier II podmiotów finansowych, tj. na 31.12.2016r. 5 842 278 zł.

Główne cechy instrumentów kapitałowych ujmowanych w funduszach własnych Udziały

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość nominalna 1 udziału (w zł)	Ilość zadeklarowanych udziałów wg stanu na 31.12.2016r.	w tym zadeklarowanych na 31.12.2011r.	Fundusz udziałowy wg stanu na 31.12.2016r. (w zł)	w tym fundusz udziałowy wpłacony do 31.12.2011r. (w zł)
1	osoby prawne	500,00	1 620	1 620	810 000	810 000
2	osoby fizyczne	500,00	108 620	84 170	54 310 000	42 085 000

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR Bank do funduszy własnych zalicza wyłącznie udziały zadeklarowane i opłacone do 31.12.2011r., amortyzowane zgodnie ze stawkami amortyzacyjnymi określonymi przez Komisję Nadzoru Finansowego na lata 2014-2021. W 2016 roku amortyzacja wynosiła 10%.

Główne cechy instrumentów kapitałowych - obligacje własne

1	Emitent	Polski Bank Spółdzielczy w Ciechanowie	Polski Bank Spółdzielczy w Ciechanowie
2	Unikatowy identyfikator (np. CUSIP, ISIN lub identyfikator Bloomberg dla ofert na rynku niepublicznym)	PLPBSC000024 PLPBSC000032 PLPBSC000040	PLPBSC000016
3	Prawo lub prawa właściwe, którym podlega instrument	polskie	polskie
	<i>Ujmowanie w kapitale regulacyjnym (w tys. zł)</i>	23 469	3 463
4	Zasady przejściowe określone w rozporządzeniu CRR	nie dotyczy	obligacje wykazywane w pozycjach dodatkowych kapitału podstawowego Tier I (jako korekty okresu przejściowego); począwszy od 2014r. kwota obligacji jest umniejszana o wartość procentową (jak dla funduszu udziałowego); zamortyzowane kwoty obligacji Bank wykazuje jako instrumenty zaliczane do kapitału Tier II; Bank stosuje jednocześnie amortyzację tych obligacji ze względu na termin wymagalności
5	Zasady określone w rozporządzeniu CRR obowiązujące po okresie przejściowym	nie dotyczy	nie dotyczy

6	Kwalifikowane na poziomie jednostkowym lub (sub-)skonsolidowanym/na poziomie jednostkowym oraz (sub-)skonsolidowanym	poziom jednostkowy	poziom jednostkowy
7	Rodzaj instrumentu (rodzaje określane przez każdy system prawny)	obligacje podporządkowane	korekty okresu przejściowego z tytułu instrumentów podlegających zasadzie praw nabytych
8	Kwota uznana w kapitale regulacyjnym (waluta w mln zł, według stanu na ostatni dzień sprawozdawczy)	Kwota uznana w kapitale regulacyjnym wynosi 23,5 mln zł	W kapitale regulacyjnym kwota uznana w dodatkowym kapitale podstawowym Tier I – 2,1 mln zł, w kapitale Tier II -1,4 mln zł; kwota wyemitowanego instrumentu - 10 mln zł
9	Wartość nominalna instrumentu (w tys. zł)	24 310	10 000
9a	Cena emisyjna (w tys. zł)	24 310	10 000
9b	Cena wykupu (w tys. zł)	24 310	10 000
10	Klasyfikacja księgowa	zobowiązanie - koszt amortyzowany	zobowiązanie - koszt amortyzowany
11	Pierwotna data emisji	22.06.2011 14.09.2012 27.11.2014	18.06.2010
12	Wieczyste czy terminowe	terminowe	terminowe
13	Pierwotny termin zapadalności	22.06.2021 14.09.2027 26.11.2024	18.06.2020
14	Opcja wykupu na żądanie emitenta podlegająca wcześniejszemu zatwierdzeniu przez organy nadzoru	tak	nie dotyczy
15	Termin wykupu opcjonalnego, terminy wykupu warunkowego oraz kwota wykupu	wykup w całości lub proporcjonalnej części obligacji w ostatnim dniu roboczym miesiąca następującego po miesiącu uzyskania zgody KNF na wycofanie środków z	nie dotyczy

		obligacji, nie wcześniej niż po upływie 5 lat od daty emisji	
16	Kolejne terminy wykupu, jeżeli dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
	<i>Kupony / dywidendy</i>	nie dotyczy	nie dotyczy
17	Stała lub zmienna dywidenda / stały lub zmienny kupon	zmienny kupon	zmienny kupon
18	Kupon odsetkowy oraz dowolny powiązany wskaźnik	WIBOR 6M + 3%	WIBOR 6M + 3%
		WIBOR 6M + 3,5%	
		WIBOR 6M + 3%	
19	Istnienie zapisanych praw do niewypłacenia dywidendy	nie	nie
20a	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (pod względem terminu)	obowiązkowe	obowiązkowe
20b	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (pod względem kwoty)	obowiązkowe	obowiązkowe
21	Istnienie opcji z oprocentowaniem rosnącym lub innej zachęty do wykupu	nie	nie
22	Nieskumulowane czy skumulowane	niekumulacyjny	niekumulacyjny
23	Zamienne czy niezamienne	niezamienne	niezamienne
24	Jeżeli zamienne, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące zamianę	nie dotyczy	nie dotyczy
25	Jeżeli zamienne, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy
26	Jeżeli zamienne, wskaźnik konwersji	nie dotyczy	nie dotyczy
27	Jeżeli zamienne, zamiana obowiązkowa czy opcjonalna	nie dotyczy	nie dotyczy
28	Jeżeli zamienne, należy określić rodzaj instrumentu, na który można dokonać zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy
29	Jeżeli zamienne, należy określić emitenta instrumentu, na który dokonuje się zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy
30	Odpisy obniżające wartość	nie	nie
31	W przypadku odpisu obniżającego wartość, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące odpis obniżający wartość	nie dotyczy	nie dotyczy

32	W przypadku odpisu obniżającego wartość, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy
33	W przypadku odpisu obniżającego wartość, trwale czy tymczasowo	nie dotyczy	nie dotyczy
34	W przypadku tymczasowego odpisu obniżającego wartość, opis mechanizmu odpisu obniżającego wartość	nie dotyczy	nie dotyczy
35	Pozycja w hierarchii podporządkowania w przypadku likwidacji (należy określić rodzaj instrumentu bezpośrednio uprzywilejowanego w odniesieniu do danego instrumentu)	nie dotyczy	nie dotyczy
36	Niezgodne cechy przejściowe	nie dotyczy	nie dotyczy
37	Jeżeli tak, należy określić niezgodne cechy	nie dotyczy	nie dotyczy

Informacja na temat funduszy własnych w okresie przejściowym
(przedstawiono wypełnione wiersze tabel)

Kapitał podstawowy Tier 1: instrumenty i kapitały rezerwowe		A Kwota w dniu ujawnienia (w tys. zł)	C Kwoty ujęte przed przyjęciem rozporządzenie nr 575/2013 lub kwota rezydualna określona w rozporządzeniu nr 575/2013 (w tys. zł)
1	Instrumenty kapitałowe i powiązane ażio emisyjne		
2	Zyski zatrzymane	-50 190	-50 190
3	Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe)	21 851	21 851
3a	Fundusze ogólne ryzyka bankowego		
4	Kwota kwalifikujących się pozycji, o których mowa w art. 484 ust. 3, i powiązane ażio emisyjne przeznaczone do wycofania z kapitału podstawowego Tier I	25 719	55 120
6	Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	-2 620	26 781

Kapitał podstawowy Tier I: korekty regulacyjne

8	Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego) (kwota ujemna)	-51	-85
18	Posiadane przez instytucję bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich) (kwota ujemna)	-3 727	
26	Korekty regulacyjne stosowane w odniesieniu do kapitału podstawowego Tier 1 pod względem kwot ujętych przed przyjęciem CRR	-48	
27	Kwalifikowane odliczenia od pozycji w kapitale dodatkowym Tier I, które przekraczają wartość kapitału dodatkowego Tier I instytucji (kwota ujemna)		
28	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier I	-3 826	-85
29	Kapitał podstawowy Tier I	-6 446	26 696

Kapitał dodatkowy Tier 1: instrumenty

33	Kwota kwalifikujących się pozycji, o których mowa w art. 484 ust. 4, i powiązane azio emisyjne przeznaczone do wycofania z kapitału dodatkowego Tier I	2 077	4 000
36	Kapitał dodatkowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	2 077	4 000

Kapitał dodatkowy Tier 1: korekty regulacyjne

41a	Kwoty rezydualne odliczane od kapitału dodatkowego Tier 1 w odniesieniu do odliczeń od kapitału podstawowego Tier 1 w okresie przejściowym zgodnie z art. 472 rozporządzenia nr 575/2013	-34	
-----	--	-----	--

	W tym pozycje, które należy wyszczególnić np. istotne straty netto w bieżącym okresie, wartości niematerialne i prawne, brak rezerw na pokrycie strat itp.	-34	
43	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale dodatkowym Tier I	-34	
44	Kapitał dodatkowy Tier I	2 043	4 000
45	Kapitał Tier 1 (kapitał Tier 1 = kapitał podstawowy Tier I + kapitał dodatkowy Tier I)	-4 403	30 696

Kapitał Tier II: instrumenty i rezerwy

46	Instrumenty kapitałowe i powiązane ažio emisyjne	24 856	25 710
47	Kwota kwalifikujących się pozycji, o których mowa w art. 484 ust. 5, i powiązane ažio emisyjne przeznaczone do wycofania z kapitału Tier II	1 385	
51	Kapitał Tier II przed korektami regulacyjnymi	26 241	25 710

Kapitał Tier II: korekty regulacyjne

54	Bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier II i pożyczki podporządkowane podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich) (kwota ujemna)	-5 842	
57	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale Tier II	-5 842	0
58	Kapitał Tier II	20 399	25 710
59	Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier I + kapitał Tier II)	15 996	56 406
60	Aktywa ważone ryzykiem razem	530 314	530 314

Współczynniki i bufory kapitałowe

61	Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	-1,02%	4,23%
----	--	--------	-------

62	Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	-0,70%	4,87%
63	Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	2,54%	8,95%
64	Wymóg bufora dla poszczególnych instytucji (wymóg dotyczący kapitału podstawowego Tier I zgodnie z art. 92 ust. 1 lit. a powiększony o wymogi utrzymywania bufora zabezpieczającego i antycyklicznego, jak również bufor ryzyka systemowego oraz bufor instytucji o znaczeniu systemowym wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	1,25%	
65	w tym: wymóg utrzymywania bufora zabezpieczającego	1,25%	

Instrumenty kapitałowe będące przedmiotem ustaleń dotyczących wycofania (mających zastosowanie wyłącznie od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 1 stycznia 2022 r.)

80	Bieżący pułap w odniesieniu do instrumentów w kapitale podstawowym Tier I będących przedmiotem ustaleń dotyczących wycofania	25 719	42 865
81	Kwota wyłączona z kapitału podstawowego Tier I ze względu na pułap (nadwyżka ponad pułap po upływie terminów wykupu i zapadalności)	17 146	0

VI. Wymogi kapitałowe

1. Bank oblicza wymogi kapitałowe zgodnie z Rozporządzeniem CRR.
2. Bank stosuje obliczanie wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego związanego z ekspozycjami wobec MŚP, stosując współczynnik wsparcia, o którym mowa w art. 501 Rozporządzenia CRR.
Wartość aktywów ważonych ryzykiem obliczonych dla ekspozycji wobec małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), zaliczonych do ekspozycji wobec przedsiębiorstw, ekspozycji detalicznych lub ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach, Bank dodatkowo mnoży przez współczynnik wsparcia równy 0,7619.
3. Poniższa tabela przedstawia kwoty stanowiące 8% kwoty ekspozycji ważonej ryzykiem po zastosowaniu współczynnika wsparcia wobec MŚP dla każdej z kategorii ekspozycji wg stanu na 31.12.2016r., co daje łącznie wymóg kapitałowy na ryzyko kredytowe:

Lp.	Wyszczególnienie	Wymóg kapitałowy na 31.12.2016r. (w zł)
	Aktywa razem	42 425 152
1	Aktywa o wadze ryzyka 0%	0
2	Aktywa o wadze ryzyka 20%	551 360
3	Aktywa o wadze ryzyka 35%	4 203
4	Aktywa o wadze ryzyka 50%	72 945
5	Aktywa o wadze ryzyka 75%	11 067 421
6	Aktywa o wadze ryzyka 100%	10 320 517
7	Aktywa o wadze ryzyka 150%	20 408 706

Zestawienie aktywów ważonych ryzykiem ogółem

Zestawienie aktywów ważonych ryzykiem dla poszczególnych kategorii ekspozycji

Lp.	Kategoria ekspozycji	Wymóg kapitałowy na 31.12.2016r. (w zł)
1	ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	0
2	ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	94 411
3	ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	61 463
4	ekspozycje wobec instytucji	436 504
5	ekspozycje wobec przedsiębiorstw	642 636
6	ekspozycje detaliczne	2 665 871
7	ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	9 923 200
8	ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	24 786 532
9	ekspozycje kapitałowe	12 618
10	inne pozycje	3 801 917
	RAZEM	42 425 152

4. Poniższe zestawienie przedstawia poziom minimalnych wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka wg stanu na 31.12.2016r.:

Zestawienie minimalnych wymogów kapitałowych

Lp.	Wyszczególnienie	Wymóg kapitałowy (w zł)
1.	Ryzyko kredytowe	42 425 152
2.	Ryzyko walutowe	2 090
3.	Ryzyko operacyjne	8 010 845
	Razem	50 438 087

VII. Ryzyko kredytowe

1. Należności przeterminowane rozumiane są jako należności niespłacone przez okres przekraczający 90 dni, a przeterminowana kwota przekracza w przypadku ekspozycji detalicznych 500 złotych, a w przypadku pozostałych kategorii ekspozycji 3.000 zł.
2. Należnościami zagrożonymi są w Banku należności zaliczone do sytuacji poniżej standardu, wątpliwej i straconej zgodnie z zapisami Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 roku w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków. Definicja ta stosowana jest dla celów rachunkowości.

3. Bank wyznacza rezerwy celowe na należności zgodnie ze wskazanym powyżej Rozporządzeniem Ministra Finansów.

W szczególności rezerwy celowe tworzone są w odniesieniu do ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do:

- 1) Kategorii „normalne” – w zakresie ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych,
- 2) Kategorii „pod obserwacją”,
- 3) Grupy „zagrożone” – w tym do kategorii „poniżej standardu”, „wątpliwe” lub „stracone”.

Rezerwy celowe na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi wynikającymi z pożyczek i kredytów detalicznych, zaklasyfikowanymi do kategorii „normalne” tworzy się w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw, stanowiącego 1,5% podstawy tworzenia rezerw celowych.

Rezerwy celowe na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi zaklasyfikowanymi do kategorii „pod obserwacją”, „poniżej standardu”, „wątpliwe” i „stracone” tworzy się na podstawie indywidualnej oceny ryzyka obciążającego daną ekspozycję, jednak w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw, stanowiącego w relacji do podstawy tworzenia rezerw celowych:

- 1) 1,5 % – w przypadku kategorii „pod obserwacją”,
- 2) 20 % – w przypadku kategorii „poniżej standardu”,
- 3) 50 % – w przypadku kategorii „wątpliwe”,
- 4) 100 % – w przypadku kategorii „stracone”.

Ekspozycje kredytowe klasyfikuje się na podstawie:

- 1) Kryterium terminowości spłaty kapitału lub odsetek w odniesieniu do:
  - Ekspozycji kredytowych wobec Skarbu Państwa,
  - Ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego,
- 2) W odniesieniu do pozostałych ekspozycji kredytowych, dwóch niezależnych od siebie kryteriów:
  - Terminowości spłaty kapitału lub odsetek,
  - Sytuacji ekonomiczno – finansowej dłużnika.

Ocena sytuacji ekonomiczno – finansowej dłużnika, odpowiednio do jego statusu, uwzględnia:

- 1) Mierniki ilościowe, do których zalicza się zwłaszcza:
  - Wskaźniki rentowności (np. rentowność sprzedaży, stopa zwrotu z zaangażowanego kapitału, stopa zwrotu z aktywów),
  - Wskaźniki płynności (np. szybkiej, bieżącej),
  - Wskaźniki sprawności działania (np. rotacja należności i zobowiązań krótkoterminowych),
  - Wskaźniki zadłużenia (np. pokrycie majątku trwałego kapitałem własnym),

2) Mierniki jakościowe, do których zalicza się zwłaszcza:

- Pozycję rynkową,
- Jakość zarządzania,
- Okres współpracy z Bankiem,
- Jakość zabezpieczenia kredytu

Podstawę tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi, zakwalifikowanymi do kategorii "pod obserwacją" lub grupy "zagrożone", można pomniejszyć, zgodnie z zasadami wymienionymi w Rozporządzeniu.

Bank ustala korekty wartości według efektywnej stopy procentowej. Według efektywnej stopy procentowej na przychody odsetkowe rozlicza się:

- 1) Prowizje za udzielenie kredytów i pożyczek,
- 2) Prowizje za aneksy zmieniające harmonogram spłat kredytów i pożyczek.

4. Bank w swoich analizach przyjmuje następujący podział na obszary geograficzne: Każde województwo stanowi odrębny obszar geograficzny dla którego ustalono limit zaangażowania redukujący ryzyko kredytowe.

5. Łączna kwota ekspozycji według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych) na dzień 31.12.2016r. oraz średnia łączna kwota ekspozycji według wyceny bilansowej na podstawie stanów kwartalnych z okresu 31.12.2015r. - 31.12.2016r. /bez uwzględniania skutków ograniczania ryzyka kredytowego/, w podziale na kategorie ekspozycji przedstawia poniższe zestawienie:

Kategorie ekspozycji

Lp.	Kategoria ekspozycji	Wartość ekspozycji na 31.12.2016r. (w zł)	Średnia kwota ekspozycji w 2016r. (w zł)
1	ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	25 745 977	56 940 190
2	ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	4 129 871	6 313 160
3	ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	3 286 959	11 312 681
4	ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	-	-
5	ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	-	-
6	ekspozycje wobec instytucji	27 061 946	194 975 199
7	ekspozycje wobec przedsiębiorstw	10 593 244	67 367 579
8	ekspozycje detaliczne	69 956 260	102 983 646
9	ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	204 370 146	462 413 301
10	ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	245 857 376	128 069 761
11	pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	-	-
12	ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	-	-

13	pozycje stanowiące pozycje sekurytyzacyjne	-	-
14	ekspozycje wobec instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	-	-
15	ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	-	-
16	ekspozycje kapitałowe	157 732	3 844 511
17	inne pozycje	57 376 270	50 093 486
	RAZEM	648 535 781	1 084 313 514

Bank uznał, iż istotną kategorią ekspozycji kredytowych, jest kategoria ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania z uwagi na duży (37,35%) udział tej kategorii w aktywach ogółem powiększonych o udzielone zobowiązania pozabilansowe netto.

1. Struktura zaangażowania Banku wobec poszczególnych sektorów gospodarki w rozbiciu na sektory:

1) Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora finansowego według stanu na dzień 31.12.2016r. przedstawia poniższa tabela:

Ekspozycje kredytowe wg wartości nominalnej oraz zobowiązania pozabilansowe wobec sektora finansowego

Lp.	Typ kontrahenta	Wartość w zł
1.	Pozostałe instytucje sektora finansowego	0
	Należności normalne	0
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	0
	Razem zaangażowanie w sektorze finansowym	0

2) Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora niefinansowego według stanu na dzień 31.12.2016r. przedstawia poniższa tabela:

Ekspozycje kredytowe wg wartości nominalnej oraz zobowiązania pozabilansowe wobec sektora niefinansowego

Lp.	Typ kontrahenta	Wartość w zł
1.	Przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie	288 710 150
	Należności normalne	36 737 486
	Należności pod obserwacją	18 292 297
	Należności zagrożone	233 680 367
2.	Przedsiębiorcy indywidualni	141 449 455
	Należności normalne	51 234 595
	Należności pod obserwacją	13 291 082
	Należności zagrożone	76 923 778
3.	Osoby prywatne	81 841 538
	Należności normalne	55 349 006

	Należności pod obserwacją	4 243 385
	Należności zagrożone	22 249 147
4.	Rolnicy indywidualni	140 462 918
	Należności normalne	97 543 591
	Należności pod obserwacją	13 949 633
	Należności zagrożone	28 969 694
5.	Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	1 357 802
	Należności normalne	1 259 080
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	98 722
	Razem zaangażowanie w sektorze niefinansowym	653 821 863

W sektorze niefinansowym najczęściej ekspozycji kredytowych wykazywane jest w stosunku do przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych. Pozycje te stanowią odpowiednio 44% oraz 22% zaangażowania z tytułu ekspozycji kredytowych.

3) Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora budżetowego według stanu na dzień 31.12.2016r. przedstawia poniższa tabela:

Ekspozycje kredytowe wg wartości nominalnej oraz zobowiązania pozabilansowe wobec sektora budżetowego

Wyszczególnienie	Wartość w zł
Należności normalne	5 768 297
Należności pod obserwacją	0
Należności zagrożone	15 812 295
Razem zaangażowanie w sektorze budżetowym	21 580 592

2. Strukturę geograficzną ekspozycji według stanu na dzień 31.12.2016r. przedstawia poniższa tabela:

Podział geograficzny ekspozycji kredytowych wg wartości bilansowej netto oraz zobowiązań pozabilansowych netto

Lp.	Obszary geograficzne	Kwota w zł
1.	Woj. dolnośląskie	6 700 360
2.	Woj. kujawsko-pomorskie	13 332 312
3.	Woj. lubelskie	2 561 697
4.	Woj. lubuskie	-
5.	Woj. mazowieckie	474 708 659
6.	Woj. małopolskie	6 846 762
7.	Woj. opolskie	-
8.	Woj. podkarpackie	131 745
9.	Woj. podlaskie	1 825 182
10.	Woj. pomorskie	22 231 706
11.	Woj. warmińsko-mazurskie	23 317 867
12.	Woj. wielkopolskie	5 777 625
13.	Woj. zachodniopomorskie	2 385 419
14.	Woj. śląskie	4 928 710
15.	Woj. świętokrzyskie	-
16.	Woj. łódzkie	4 744 415
	RAZEM	569 492 459

Podział geograficzny ekspozycji kredytowych wg wartości bilansowej netto oraz zobowiązań pozabilansowych netto, których dotyczy niewykonanie zobowiązania /bez uwzględniania skutków ograniczania ryzyka kredytowego/

Lp.	Obszary geograficzne (województwa)	Kwota w zł
1.	dolnośląskie	1 412 455
2.	kujawsko-pomorskie	10 556 109
3.	lubelskie	2 561 697
4.	lubuskie	-
5.	mazowieckie	213 739 231
6.	małopolskie	6 153 797
7.	opolskie	-
8.	podkarpackie	131 745
9.	podlaskie	1 728 364
10.	pomorskie	20 042 413
11.	warmińsko-mazurskie	11 367 993
12.	wielkopolskie	4 486 937
13.	zachodniopomorskie	2 163 608
14.	śląskie	3 852 704
15.	świętokrzyskie	-
16.	łódzkie	183 569
	RAZEM	278 380 622

Bank przyjmuje, iż obszar geograficzny, która stanowi największy udział w łącznej kwocie ekspozycji kredytowych wyznacza istotny obszar geograficzny. Do istotnych obszarów geograficznych zaliczane są zatem:

- woj. mazowieckie.

3. Strukturę zaangażowania Banku w poszczególnych branżach według stanu na dzień 31.12.2016r. przedstawia poniższa tabela:

Zestawienie ekspozycji kredytowych oraz zobowiązań pozabilansowych wg wartości bilansowej netto oraz zobowiązań pozabilansowych netto na branże:

Lp.	Branże	Wartość w zł
1.	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	4 129 872
2.	Budownictwo	53 747 267
3.	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	9 517 204
4.	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją. Pozostała działalność usługowa.	1 397 547
5.	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca.	45 465 524
6.	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	43 369 567
7.	Edukacja	806 490
8.	Górnictwo i wydobywanie	1 034 921
9.	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	109 701 336
10.	Inne	24 562
11.	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	25 334 771

12.	Przetwórstwo przemysłowe	36 654 685
13.	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	152 073 892
14.	Transport i gospodarka magazynowa. Informacja i komunikacja	13 668 256
15.	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją.	6 149 958
	Razem zaangażowanie Banku	503 075 852

Zestawienie ekspozycji kredytowych wg wartości bilansowej netto oraz zobowiązań pozabilansowych netto w podziale na branże, których dotyczy niewykonanie zobowiązania/ bez uwzględniania skutków ograniczania ryzyka kredytowego/

Lp.	Branże	Wartość w zł
1.	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	-
2.	Budownictwo	45 374 208
3.	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4 251 997
4.	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; Pozostała działalność usługowa	106 189
5.	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	33 313 897
6.	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	41 595 904
7.	Edukacja	-
8.	Górnictwo i wydobywanie	-
9.	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	59 982 894
10.	Inne	-
11.	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	16 867 219
12.	Przetwórstwo przemysłowe	27 833 839
13.	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36 727 869
14.	Transport i gospodarka magazynowa; Informacja i komunikacja	2 047 218
15.	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2 251 559
	Razem zaangażowanie Banku	270 352 794

Bank przyjmuje, iż branża, która stanowi największy udział w łącznej kwocie ekspozycji kredytowych wyznacza istotną klasę branż. Gospodarstw domowych nie traktuje się jako osobnej branży, stąd też wartość ekspozycji w tym punkcie nie podlega ocenie z punktu widzenia istotności branży. Do istotnych branż zaliczane są zatem:

- Rolnictwo, leśnictwo łowiectwo i rybactwo.

4. Strukturę ekspozycji według okresów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji według stanu na dzień 31.12.2016r. przedstawia poniższa tabela:

Zestawienie ekspozycji kredytowych w podziale na okresy zapadalności

a'vista	99 546 364
1-30 dni	11 489 139
1-3 m-cy	29 085 637
3-6 m-cy	60 906 549
6-12 m-cy	77 333 889
1-3 lat	133 310 415
3-5 lat	75 029 297
5-10 lat	96 671 862
10-20 lat	37 159 979
Powyżej 20 lat	4 178 243
Razem zaangażowanie Banku	624 711 374

5. Strukturę należności zagrożonych w rozbiciu na istotne branże (zgodnie z przyjętym kryterium istotności) oraz istotne regiony geograficzne (zgodnie z przyjętym kryterium istotności) według stanu na dzień 31.12.2016. przedstawia poniższa tabela:

Zestawienie należności zagrożonych

Wyszczególnienie	Wartość w zł
Należności zagrożone	368 257 300
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	132 421 879
Saldo korekt wartości na koniec okresu	2 246 796
Należności poniżej standardu	68 033 125
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	4 757 919
Saldo korekt wartości na koniec okresu	345 832
Należności wątpliwe	122 465 180
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	19 395 917
Saldo korekt wartości na koniec okresu	762 809
Należności stracone	177 758 995
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	108 268 011
Saldo korekt wartości na koniec okresu	1 138 155

Zestawienie należności zagrożonych dla branży rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

Wyszczególnienie	Wartość w zł
Należności zagrożone	47 980 749
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	12 190 171
Saldo korekt wartości na koniec okresu	353 433
Należności poniżej standardu	3 840 853
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	486 494
Saldo korekt wartości na koniec okresu	29 566
Należności wątpliwe	24 524 607
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	2 493 623
Saldo korekt wartości na koniec okresu	141 980
Należności stracone	19 615 289
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	9 210 054
Saldo korekt wartości na koniec okresu	181 887

Zestawienie należności zagrożonych dla woj. mazowieckiego

Wyszczególnienie	Wartość w zł
Należności zagrożone	279 683 927
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	93 146 783
Saldo korekt wartości na koniec okresu	1 580 184
Należności poniżej standardu	60 723 018
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	4 323 114
Saldo korekt wartości na koniec okresu	313 852
Należności wątpliwe	79 639 102
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	11 837 529
Saldo korekt wartości na koniec okresu	481 351
Należności stracone	139 321 207
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	76 986 140
Saldo korekt wartości na koniec okresu	7 841

6. Strukturę należności przeterminowanych (nie będących w grupie zagrożonych) w rozbiciu na istotne branże (zgodnie z przyjętym kryterium istotności) oraz istotne regiony geograficzne (zgodnie z przyjętym kryterium istotności) według stanu na dzień 31.12.2016r. przedstawia poniższa tabela:

Zestawienie należności przeterminowanych

Wyszczególnienie	Wartość w zł
Należności przeterminowane	177 263 070
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	96 468 173
Saldo korekt wartości na koniec okresu	1 222 205
Należności w sytuacji normalnej	119 436
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	1 782
Saldo korekt wartości na koniec okresu	667
Należności pod obserwacją	447 292
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	0,00
Saldo korekt wartości na koniec okresu	3 960
Należności poniżej standardu	1 475 178
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	204 188
Saldo korekt wartości na koniec okresu	6 595
Należności wątpliwe	44 431 783
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	5 130 289
Saldo korekt wartości na koniec okresu	309 256
Należności stracone	130 789 380
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	91 131 917
Saldo korekt wartości na koniec okresu	901 723

Zestawienie należności przeterminowanych dla branży rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

Wyszczególnienie	Wartość w zł
Należności przeterminowane	21 175 499
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	8 649 441
Saldo korekt wartości na koniec okresu	202 270
Należności w sytuacji normalnej	0
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	0
Saldo korekt wartości na koniec okresu	0
Należności pod obserwacją	0

Saldo rezerw celowych na koniec okresu	0
Saldo korekt wartości na koniec okresu	0
Należności poniżej standardu	495 292
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	97 180
Saldo korekt wartości na koniec okresu	5 286
Należności wątpliwe	6 706 107
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	757 423
Saldo korekt wartości na koniec okresu	45 929
Należności stracone	13 974 101
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	7 794 837
Saldo korekt wartości na koniec okresu	151 054

Zestawienie należności przeterminowanych wg woj. mazowieckiego

Wyszczególnienie	Wartość w zł
Należności przeterminowane	114 010 144
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	61 818 056
Saldo korekt wartości na koniec okresu	676 610
Należności w sytuacji normalnej	119 436
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	1 782
Saldo korekt wartości na koniec okresu	670
Należności po obserwacji	447 292
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	0,00
Saldo korekt wartości na koniec okresu	3 960
Należności poniżej standardu	873 554
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	141 153
Saldo korekt wartości na koniec okresu	6 011
Należności wątpliwe	19 720 142
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	1 336 929
Saldo korekt wartości na koniec okresu	112 230
Należności stracone	92 849 719
Saldo rezerw celowych na koniec okresu	60 338 193
Saldo korekt wartości na koniec okresu	553 739

7. Omówienie uzgodnienia zmian stanów korekt wartości i rezerw z tytułu ekspozycji zagrożonych:

1) Bank tworzy rezerwy oraz korekty wartości z tytułu należności zagrożonych. Rezerwy tworzone są zgodnie z zasadami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 roku w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków. Ponadto Bank ustala korekty wartości według efektywnej stopy procentowej. Według efektywnej stopy procentowej na przychody odsetkowe rozlicza się prowizje bezpośrednio związane z udzielonym kredytem o określonym terminie płatności poszczególnych rat kapitałowych i ustalonych zmianach oprocentowania.

2) Saldo początkowe 01.01.2016r.:

Saldo początkowe rezerw celowych i korekt wartości

Wyszczególnienie	Wartość w zł
Rezerwy celowe	122 527 010
Korekty wartości	6 277 341

- 3) Bank w roku 2016 dokonał umorzeń ekspozycji kredytowych na łączną kwotę 222 260 zł (kapitał 86 881 zł, odsetki 134 378 zł).
- 4) Kwota odzyskana w 2016r. z kredytów wcześniej spisanych zaliczona bezpośrednio do rachunku zysków i strat wynosi 2 150 zł.
- 5) Kwoty odpisów albo rozwiązań na szacowane prawdopodobne straty na ekspozycjach w 2016 roku (zmniejszenie rezerw i korekt wartości ze znakiem ujemnym, zwiększenie rezerw i korekt wartości ze znakiem dodatnim):

Zmiany w stanach rezerw celowych i korekt wartości w 2016

Wyszczególnienie zmian w 2016 roku	Wartość w zł
Zmiana rezerw	+10 441 079
Zmiana korekt wartości	- 2 036 454

- 6) Saldo końcowe 31.12.2016r.:

Saldo końcowe rezerw celowych i korekt wartości

Wyszczególnienie	Wartość w zł
Rezerwy celowe	132 968 089
Korekty wartości	4 240 887

VIII. Aktywa wolne od obciążeń

Wartość bilansowa aktywów w podziale na kategorie ekspozycji, jakości aktywów i całkowita, wolna od obciążeń kwota wartości bilansowej.

		Wartość bilansowa aktywów obciążonych	Wartość godziwa aktywów obciążonych	Wartość bilansowa aktywów wolnych od obciążeń	Wartość godziwa aktywów wolnych od obciążeń
		010	040	060	090
010	Aktywa instytucji zgłaszającej	73 489 725		568 740 092	
030	Instrumenty kapitałowe			3 727 035	3 727 035
040	Dłużne papiery wartościowe			26 033 120	26 033 120
120	Inne aktywa	73 489 725		538 979 937	

Źródło obciążeń - Kredyt rewolwingowy w rachunku kredytowym umowa nr 22/ZKBS/REW/U/2016 z dnia 29.04.2016, wartość zobowiązania wynikająca z umowy 80 000 000 zł, wartość bilansowa zobowiązania 20 000 000 zł.

IX. Ekspozycje kapitałowe

Ekspozycje kapitałowe nieuwzględnione w portfelu handlowym /w wartości bilansowej/

Podział ekspozycji ze względu na cel nabycia (zyski kapitałowe, zapewnienie płynności, przyczyny strategiczne) według stanu na dzień 31.12.2016 roku:

L.p.	Rodzaj ekspozycji	Ilość akcji / udziałów	Kwota ekspozycji zakupionych ze względu na zapewnienie płynności (w zł)	Kwota ekspozycji zakupionych ze względu na przyjętą strategię (w zł)
1.	Akcje Spółdzielczej Grupy Bankowej – Bank S.A. w Poznaniu	3 500 000		3 500 000
2.	Akcje Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w Warszawie	227 025		227 025
3.	Udziały Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych w Warszawie	10		10
4.	Bankowe Papiery Wartościowe SGB-Bank S.A. w Poznaniu	6 000		6 033 120
5.	Bony pieniężne NBP		20 000 000	
	RAZEM		20 000 000	9 760 155

Wycena aktywów i pasywów na dzień bilansowy dokonywana jest według zasad określonych w ustawie o rachunkowości, z uwzględnieniem odpowiednio przepisów rozporządzenia o rachunkowości banków oraz następujących zasad:

- 1) aktywa finansowe i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy wycenia się według wartości godziwej, a skutki zmiany wartości godziwej zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów z operacji finansowych, z zastrzeżeniem że zobowiązanie, które ma zostać rozliczone przez przekazanie instrumentu kapitałowego, którego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, należy wycenić według zamortyzowanego kosztu,
- 2) kredyty i pożyczki oraz inne należności banku, które nie zostały zaklasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, wycenia się według zamortyzowanego kosztu, z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej,
- 3) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wycenia się według wartości godziwej, a skutki zmiany wartości godziwej odnosi się na fundusz z aktualizacji wyceny, do momentu wyłączenia aktywów finansowych z bilansu, w którym skumulowane skutki zmian wartości godziwej ujęte w funduszu z aktualizacji wyceny ujmuje się odpowiednio w przychodach lub kosztach finansowych; naliczone odsetki ujmuje się w przychodach z tytułu odsetek; należne dywidendy ujmuje się w przychodach z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów

finansowych, o zmiennej kwocie dochodu; w przypadku, w którym nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych, bank ujmuje skumulowane straty ujęte w funduszu z aktualizacji wyceny jako koszty finansowe z tytułu odpisów aktualizujących,

- 4) aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności wycenia się według zamortyzowanego kosztu, z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej,
- 5) akcje i udziały w jednostkach podporządkowanych wycenia się według ceny nabycia, z uwzględnieniem odpisów aktualizujących,
- 6) akcje i udziały w jednostkach podporządkowanych, które bank przeznacza do sprzedaży, wycenia się w wartości bilansowej albo w wartości godziwej, w zależności od tego, która z tych wartości jest niższa, z uwzględnieniem oszacowanych przez bank kosztów sprzedaży.

Wartości ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym przedstawia się następująco:

L.p.	Rodzaj ekspozycji	Ilość akcji / udziałów	Wartość ekspozycji kapitałowych (w zł)	Rodzaj i charakter inwestycji
1.	Akcje Spółdzielczej Grupy Bankowej –Bank S.A. w Poznaniu	3 500 000	3 500 000	Papiery nie dopuszczone do obrotu regulowanego
2.	Akcje Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w Warszawie	227 025	227 025	Papiery nie dopuszczone do obrotu regulowanego
3.	Udziały Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych w Warszawie	1	10	Papiery nie dopuszczone do obrotu regulowanego
4.	Bankowe Papiery Wartościowe SGB-Bank S.A. w Poznaniu	6 000	6 033 120	Papiery nie dopuszczone do obrotu regulowanego
7.	Bony pieniężne NBP		20 000 000	
	RAZEM		29 760 155	

X. Ryzyko operacyjne

Bank do wyliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego stosuje metodę wskaźnika bazowego zgodnie z art. 315 Rozporządzenia, na podstawie którego wymóg kapitałowy jest równy 15% średniej z trzech lat, obliczonych jako suma pozycji rachunku zysków i strat, ustalonych zgodnie z zasadami określonymi w art. 316 Rozporządzenia. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego w 2016 roku wynosił 8 010 845 zł.

Straty brutto i straty netto z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego poniesione w 2016 roku wyniosły

Rodzaj zdarzenia	Kategoria zdarzenia w ramach rodzaju	Kwota straty brutto w zł	Kwota straty netto w zł
Zdarzenia dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	Stosunki pracownicze	18 000	18 000
Zakłócenia działalności gospodarczej i awarie systemów	Systemy	11 053	6 133
Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	Wprowadzanie do systemu, wykonywanie, rozliczanie i obsługa transakcji	7 389	714
Razem		36 442	24 847

W przypadku zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego podejmowano na bieżąco działania celem wyjaśnienia przyczyn i minimalizacji strat w przyszłości - adekwatnie do zaistniałego ryzyka.

W Banku stosowane są rozwiązania pozwalające ograniczyć ryzyko operacyjne, m.in. poprzez:

- mechanizmy kontrolne, w tym procedury weryfikowane i aktualizowane zgodnie z wewnętrznymi regulacjami w tym zakresie, kontrola funkcjonalna sprawowana przez każdego pracownika w zakresie jakości i poprawności wykonywanych przez niego czynności (kontrola bieżąca) oraz kontrola o charakterze planowym dotycząca jakości i poprawności realizowanych w Banku zadań wykonywana przez zwierzchnika lub przez wskazanego przez Zarząd pracownika, któremu powierzono jej wykonywanie, audyt wewnętrzny, system limitów wewnętrznych wynikających z Prawa bankowego i przepisów nadzorczych,
- limity w zakresie podejmowania decyzji lub dokonywania operacji w Banku,
- zarządzanie zasobami ludzkimi poprzez odpowiedni dobór kadr, podnoszenie kwalifikacji pracowników, systemy motywacyjne, szkolenia,
- zarządzanie infrastrukturą teleinformatyczną,
- zarządzanie procesami wewnętrznymi, w tym automatyzacja czynności w wyniku zastosowania rozwiązań informatycznych,
- okresowe przeprowadzanie samooceny realizowanych procesów,
- wartości ostrzegawcze i krytyczne Kluczowych wskaźników ryzyka (KRI),
- limit/tolerancję na ryzyko operacyjne,
- testy warunków skrajnych,
- plan utrzymania ciągłości działania i plany awaryjne dla procesów krytycznych Banku,
- stosowanie zabezpieczeń fizycznych,
- ubezpieczenia,
- outsourcing.

W banku wdrożono regulacje wewnętrzne mające wpływ na ograniczenie ryzyka operacyjnego, obejmujące zagadnienia związane m.in. z:

- bezpieczeństwem Banku,
- bezpieczeństwem systemu teleinformatycznego,
- bezpieczeństwem danych osobowych,
- bezpieczeństwem informacji,
- zarządzaniem ciągłością działania,
- przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

XI. Ryzyko płynności

1. Zasady zarządzania płynnością finansową i ryzykiem płynności zawarte są w wewnętrznej procedurze „Zasady zarządzania ryzykiem płynności w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie”, które uwzględniają ustalenia zawarte w

„Strategii zarządzania ryzykiem w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie” i obejmują całokształt zagadnień związanych z utrzymywaniem płynności płatniczej Banku oraz identyfikacją, pomiarem, monitorowaniem i kontrolowaniem ryzyka płynności, w tym awaryjny plan płynnościowy.

2. Za obszar ryzyka płynności w Banku odpowiadają:
  - 1) Prezes Zarządu w zakresie nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem płynności,
  - 2) Członek Zarządu w zakresie nadzoru nad pomiarem i monitorowaniem ryzyka płynności.
3. W procesie zarządzania ryzykiem płynności w Banku uczestniczą:
  - 1) Rada Nadzorcza,
  - 2) Zarząd,
  - 3) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku (Komitet ALCO),
  - 4) Zespół Ryzyka Bankowego,
  - 5) Zespół Finansowo-Księgowo-Rozliczeniowy/Archiwum, podlegający Głównemu Księgowemu,
  - 6) Pozostałe komórki i osoby odpowiedzialne za kontrolę i utrzymywanie limitów kasowych oraz sporządzanie informacji niezbędnych do szacowania przepływów pieniężnych.
4. Struktura organizacyjna Banku zapewnia rozdzielenie operacyjnego zarządzania od monitorowania i kontroli ryzyka płynności.
5. Bank Zrzeszający wykonuje na rzecz Banku m.in. rozliczeń pieniężnych, prowadzi rachunek bieżący oraz rachunek rezerwy obowiązkowej, udziela kredytów (w rachunku bieżącym, rewolwingowych, gromadzi nadwyżki środków płynnościowych).
6. Bank w ramach zrzeczenia jest zobowiązany do posiadania wystarczającej ilości środków na rachunku bieżącym w Banku Zrzeszającym, które zabezpieczą wypływy z rachunku bieżącego na koniec dnia operacyjnego.
7. W celu ograniczenia ryzyka płynności Bank wprowadził limity, pozwalające na wdrożenie w odpowiednim momencie mechanizmów zapobiegających powstaniu nadmiernego ryzyka. Podstawowe limity regulacyjne:
  - 1) Nadzorcze miary płynności,
  - 2) Limit wskaźnika LCR (Liquidity Coverage Ratio).
8. Poziom nadzorczych miar płynności na dzień 31.12.2016r. przedstawia tabela nr 1.

Tabela nr 1. Poziom nadzorczych miar płynności Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie według stanu na dzień 31.12.2016r.

Miary płynności		Wartość minimalna	Wartość (w zł)
M1	Luka płynności krótkoterminowej $((A1+A2)-B5)$	0	90 396 957,00
M2	Współczynnik płynności krótkoterminowej $((A1+A2)/B5)$	1	4,43
M3	Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi $(B1/A5)$	1	0,37
M4	Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi $((B1+B2)/(A5+A4))$	1	0,97

9. Zgodnie z zapisami Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10.10.2014r. uzupełniającego Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wymogu pokrycia wypływów netto dla instytucji kredytowych (akt delegowany), Bank miał obowiązek sprawozdania i dziennego

monitorowania w zakresie aktywów płynnych, wypływów i wpływów płynności (wskaźnik LCR – *Liquidity Coverage Ratio*).

10. Według stanu na dzień 31.12.2016r. wskaźnik LCR wyniósł 161% pokrycia wypływów netto. Minimalny poziom wskaźnika wynosił 70% pokrycia wypływów netto.
11. Poziom wskaźników luki płynności według stanu nadziei 31.12.2016r. przedstawia tabela nr 2.

Tabela nr 2. Poziom wskaźników luki płynności Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie według stanu na dzień 31.12.2016r.

Limit	Minimum				Maksimum			
	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Wskaźnik luki	0,63	0,65	0,64	0,73	1,16	1,03	1,45	0,68
Stopień wykorzystania limitu	159,91%	152,94%	155,66%	137,26%	115,53%	103,06%	144,65%	68,36%

12. Podstawowe formy lokowania środków pozostałych po zaspokojeniu potrzeb kredytowych klientów Banku to:
  - 1) Rachunki bieżące prowadzone przez Bank Zrzeszający,
  - 2) Płynnościowe lokaty terminowe składane w Banku Zrzeszającym,
  - 3) Bony pieniężne NBP, kupowane za pośrednictwem Banku Zrzeszającego.
13. Polski Bank Spółdzielczy w Ciechanowie według stanu na dzień 31.12.2016r. posiadał następujące środki pieniężne:
  - 1) zgromadzone na rachunkach bieżących – 5 822 527 zł,
  - 2) zgromadzone na lokatach terminowych w Banku Zrzeszającym – 20 183 444 zł,
  - 3) zgromadzone w bonach pieniężnych NBP – 20 000 000 zł,
  - 4) na rachunku Minimum Depozytowego – 113 250 zł.
14. Proces pomiaru ryzyka płynności był wspierany o analizę wskaźników płynności:
  - 1) W ramach oceny struktury, trendów źródeł finansowania działalności:
    - depozyty / suma bilansowa,
    - depozyty podmiotów sektora niefinansowego/suma bilansowa,
    - depozyty instytucji rządowych i samorządowych/suma bilansowa,
    - depozyty podmiotów sektora finansowego (bez banków)/suma bilansowa,
    - środki pozyskane od banków (kredyty, pożyczki, depozyty)/suma bilansowa,
    - wyemitowane przez Bank papiery wartościowe (obligacje)/suma bilansowa.
  - 2) Stabilności depozytów:
    - wskaźniki stabilności w poszczególnych kategoriach depozytów,
    - depozyty stabilne/depozyty,
    - depozyty stabilne/depozyty ogółem,
    - środki pozyskane od dużych deponentów/baza depozytowa,
    - środki pozyskane od osób wewnętrznych/baza depozytowa,
    - wskaźnik zrywalności depozytów,
    - depozyty internetowe/baza depozytowa.
  - 3) Obrazującymi relację pomiędzy aktywami, pasywami i zobowiązaniami pozabilansowymi:
    - aktywa płynne/suma bilansowa;
    - wartość przyjętych depozytów/kredyty;
    - wartość przyjętych depozytów ogółem/kredyty;
    - depozyty stabilne/kredyty;
    - aktywa płynne/środki obce niestabilne;

- zobowiązania pozabilansowe udzielone/aktywa płynne;
  - zobowiązania pozabilansowe udzielone/suma bilansowa;
  - zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania/suma bilansowa;
  - zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania/aktywa płynne.
15. Raporty z zakresu ryzyka płynności pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:
- 1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
  - 2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka płynności;
  - 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
  - 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.
16. System informacji zarządczej z zakresu ryzyka płynności zawiera m.in. dane na temat:
- 1) struktury i stabilności źródeł finansowania działalności Banku, ze szczególnym uwzględnieniem depozytów;
  - 2) stopnia niedopasowania terminów płatności pozycji bilansowych i pozabilansowych;
  - 3) wpływu pozycji pozabilansowych na poziom ryzyka płynności;
  - 4) analizy wskaźników płynności;
  - 5) ryzyka związanego z płynnością długoterminową;
  - 6) wyników testów warunków skrajnych;
  - 7) stopnia przestrzegania limitów;
17. Bank dokonuje testów warunków skrajnych dla ryzyka płynności określone w trzech wariantach:
- 1) wewnętrznym, którymi są:
    - a) utrata zaufania do Banku, będąca m.in. wynikiem pojawienia się negatywnych informacji o sytuacji finansowej Banku lub o sposobie prowadzenia przez Bank działalności,
    - b) wzrost kredytów przeterminowanych,
    - c) zła sytuacja finansowa Banku przejawiająca się groźbą powstania bieżącej straty finansowej,
    - d) awarie systemów komputerowych, brak połączeń telekomunikacyjnych, brak zasileń energetycznych lub wyłączeniami;
  - 2) systemowym, którymi są:
    - a. zatory płatnicze powstałe w podmiotach będących klientami Banku,
    - b. wzrost zapotrzebowania rynku na depozyty – „wojna depozytowa”,
    - c. wzrost rynkowych stóp procentowych,
    - d. zakłócenia rozliczeniowe na rynku międzybankowym;
  - 3) mieszanym, którymi są:
    - a. zła sytuacja finansowa Banku oraz wzrost zapotrzebowania rynku na depozyty,
    - b. wzrost kredytów zagrożonych oraz zatory płatnicze powstałe w podmiotach będących klientami Banku.
18. Bank działając jako instytucja społecznego zaufania, jest przygotowany do przewyższenia każdej z możliwych przyczyn powstania ryzyka utraty płynności. W Banku opracowane zostały plany awaryjne na wypadek, gdyby rozwiązania normalnie stosowane w bieżącym zarządzaniu płynnością okazały się bezskuteczne. W celu zapewnienia skuteczności planu awaryjnego, przynajmniej raz w roku przeprowadzane są testy awaryjnego planu płynności.

XII. Ryzyko stopy procentowej dla pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego

Ryzyko stopy procentowej ze względu na skalę prowadzonej działalności Bank wyznacza dla portfela bankowego. Pomiar ryzyka stopy procentowej obejmuje wszystkie pozycje bilansowe wrażliwe na zmianę stopy procentowej, przy czym z analizy wyłącza się pozycje nie oprocentowane oraz należności zagrożone. Za aktywa i pasywa wrażliwe Bank uznaje pozycje bilansowe generujące dochód odsetkowy Banku. Dochód odsetkowy na potrzeby pomiaru ryzyka stopy procentowej nie uwzględnia przychodów kredytowych rozliczanych w czasie według efektywnej stopy procentowej (ESP). Na ryzyko stopy procentowej, które jest monitorowane w Banku składa się ryzyko:

- 1) przeszacowania: związane z niedopasowaniem terminów zmiany oprocentowania aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych,
- 2) bazowe: wynikające z niedoskonałego powiązania (korelacji) stóp bazowych, od których uzależnione są przychody i koszty odsetkowe,
- 3) opcji klienta: występujące, gdy klient ma prawo w związku z zaistniałymi lub przewidywanymi zmianami stóp procentowych do zmiany wielkości i/lub harmonogramu przepływów gotówkowych związanych z aktywami i/lub pasywami,
- 4) krzywej dochodowości: związane z sytuacją, gdy zmianie ulega relacja pomiędzy stopami procentowymi odnoszącymi się do różnych terminów, a dotyczącymi tego samego rynku (ten sam indeks lub instrument rynkowy).

Największa część ryzyka stopy procentowej w Banku związana jest z ryzykiem przeszacowania oraz ryzykiem bazowym, gdyż według obserwacji historycznych, one w największym stopniu wpływają na poziom zmian wyniku odsetkowego. Do pomiaru ryzyka przeszacowania oraz bazowego Bank stosuje metodę luki stopy procentowej oraz wyliczeniu zmian wyniku odsetkowego.

Do pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank przyjmuje następujące przedziały przeszacowania:

1. 1 dzień,
2. od 2 dni do 1 miesiąca,
3. powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy,
4. powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy,
5. powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy,
6. powyżej 1 roku do 2 lat,
7. powyżej 2 lat do 5 lat,
8. powyżej 5 lat.

Pozycje wrażliwe dzielone są według następujących stawek referencyjnych:

- 1) stopy redyskonta weksli NBP – w grupie tej uwzględnia się również pozycje powiązane z oprocentowaniem kształtowanym przez pozostałe stopy procentowe NBP (stopa lombardowa, stopa referencyjna),
- 2) stawki WIBID/WIBOR – w grupie tej uwzględnia się również pozycje powiązane z rentownością bonów skarbowych,
- 3) stawki własnej Banku, tj. stawek uzależnionych od decyzji Zarządu.

System limitów dotyczących zarządzania ryzykiem stopy procentowej wprowadzony przez Bank pozwala na kontrolę ekspozycji Banku na ryzyko stopy procentowej. W Banku ustanowiono następujące rodzaje limitów:

- maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka przeszacowania jako 10% annualizowanego wyniku odsetkowego pomniejszonego o rozliczone w czasie prowizje;

- maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka bazowego opisanego jako 10% annualizowanego wyniku odsetkowego pomniejszonego o rozliczone w czasie prowizje;
- maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka krzywej dochodowości jako 5% annualizowanego wyniku odsetkowego pomniejszonego o rozliczone w czasie prowizje;
- maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka opcji klienta jako 5% annualizowanego wyniku odsetkowego pomniejszonego o rozliczone w czasie prowizje;
- maksymalnej dopuszczalnej zmiany wartości ekonomicznej Banku jako 2% funduszy własnych Banku.

Bank dokonuje badania wpływu zmian stóp procentowych o 200 punktów bazowych na wartość ekonomiczną kapitału Banku na bazie skorygowanej luki przeszacowania.

Według stanu na dzień 31.12.2016 roku skumulowana luka przeszacowania jest ujemna. W związku z ujemną luką Bank narażony jest na wzrost stóp procentowych. W wyniku dokonanego pomiaru ryzyka stopy procentowej na dzień 31.12.2016 roku stwierdzono, że maksymalna zmiana wyniku odsetkowego w okresie 12 miesięcy dotycząca:

1. ryzyka przeszacowania wyniosła 1 387 984 zł, co stanowi 6,0% wyniku odsetkowego oraz 10,8% funduszy własnych,
2. ryzyka przeszacowania wyniosła 1 143 398 zł, co stanowi 4,9% wyniku odsetkowego oraz 8,9% funduszy własnych.
3. ryzyka krzywej dochodowości wyniosła 167 825 zł, co stanowi 0,7% wyniku odsetkowego oraz 1,3% funduszy własnych.
4. ryzyka opcji klienta wyniosła 0.

Według stanu na dzień 31.12.2016 roku wpływ zmiany stóp procentowych o 200 punktów bazowych na wartość ekonomiczną Banku wynosił 730 841 zł, co stanowiło 5,69% funduszy własnych.

Bank dokonuje pomiaru ryzyka stopy procentowej z miesięczną częstotliwością. Wyniki pomiaru wraz ze stosownym opisem oraz komentarzem w formie analizy przekazywane są co miesiąc członkom Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządowi i Radzie Nadzorczej.

XIII. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe wynika z niebezpieczeństwa pogorszenia się sytuacji finansowej banku na skutek niekorzystnej zmiany kursu walutowego.

Bank stosuje metodę standardową do wyliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka walutowego, obliczanego jako 8% pozycji walutowej całkowitej – jeżeli pozycja walutowa całkowita przewyższa 2% funduszy własnych banku oraz zero, jeżeli pozycja walutowa całkowita nie przewyższa 2% funduszy własnych banku.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego wyznaczany jest automatycznie, każdorazowo przy wyliczaniu całkowitej pozycji walutowej banku.

W celu ograniczenia ryzyka walutowego, Bank ustanowił limit całkowitej pozycji walutowej w wysokości 2% funduszy własnych.

Wyznaczanie pozycji walutowej dokonywane jest każdego dnia roboczego oraz na ostatni dzień miesiąca, o ile nie jest to dzień roboczy. Wyniki przekazywane są do osób operacyjnie

zarządzających ryzykiem walutowym. Ocena ryzyka walutowego dokonywana jest z częstotliwością miesięczną a wyniki analizy przedstawiane są na posiedzeniu Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami - ALCO oraz przekazywane dla Zarządu i Radzie Nadzorczej.

W wyniku pomiaru ryzyka walutowego według stanu na dzień 31.12.2016 roku, stwierdzono wystąpienie wymogu kapitałowego na to ryzyko w wysokości 2 090 zł. Całkowita pozycja walutowa wynosiła 346 052 zł, co stanowiło 108,17% wykorzystania przyjętego limitu.

XIV. Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze

Osobami zajmującymi stanowiska kierownicze w Banku w rozumieniu polityki zmiennych składników wynagrodzeń, zgodnie z zasadą proporcjonalności, jest aktualnie 3 – osobowy Zarząd.

Podstawą systemu wynagradzania zgodnie z polityką zmiennych składników wynagrodzeń jest płaca zasadnicza oraz wynagrodzenie zmienne w rozumieniu Uchwały 259/2011 KNF.

Wysokość wynagrodzenia zasadniczego Członków Zarządu jest określane przez Radę Nadzorczą.

Wynagrodzenie zmienne, przyznawane jest na podstawie oceny efektów pracy osób zajmujących stanowiska kierownicze w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie.

Rada Nadzorcza podejmuje decyzje o przyznaniu wynagrodzenia zmiennego w formie uchwały dla poszczególnych osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku na zasadach określonych w „Regulaminie wynagradzania osób zajmujących stanowiska kierownicze w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie” oraz w „ Polityce zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie”.

Zgodnie z obowiązującą w Banku polityką zmiennych składników wynagrodzeń, przyjmuje się, iż 60% premii rocznej wypłacane jest niezwłocznie po przyznaniu. Przyjmuje się także trzyletni okres odroczenia pozostałej części premii rocznej.

Polski Bank Spółdzielczy w Ciechanowie przyjmuje następujące kryteria oceny:

- 1) jakość portfela kredytowego,
- 2) realizacja planu finansowego Banku,
- 3) realizacja przyjętej strategii przez Polski Bank Spółdzielczy w Ciechanowie.

Oceniając efekty pracy osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Rada Nadzorcza bierze również pod uwagę zaangażowanie osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku w realizację powierzonych zadań oraz szczególne osiągnięcia osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku w okresie podlegającym ocenie.

Pozytywna ocena uwarunkowana jest od łącznego spełnienia następujących przesłanek:

- 1) realizacji planu finansowego Banku, tj. osiągnięcie wyniku finansowego na poziomie nie niższym niż 95 % planowanego wyniku,
- 2) pozytywnej oceny realizacji strategii Banku na podstawie oceny dokonanej przez Radę Nadzorczą przy uwzględnieniu opinii Zebrania Przedstawicieli dot. realizacji strategii Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie.

Rada Nadzorcza dokonuje weryfikacji poziomu przyznanej części odroczonej premii rocznej oraz podejmuje decyzje o jej wypłacie. Wypłata części odroczonej premii rocznej następuje

po dokonaniu oceny. Odroczone część premii rocznej zostaje rozłożona na 3 równe roczne raty.

W sytuacji, gdy Bank zostałby objęty programem naprawczym w rozumieniu przepisów Prawa bankowego, jest w likwidacji lub ogłoszono upadłość Banku, Rada Nadzorcza nie przyznaje wynagrodzenia zmiennego.

W przypadku negatywnej oceny efektów pracy osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Rada Nadzorcza może:

- 1) zmniejszyć lub nie przyznawać wynagrodzenia zmiennego,
- 2) zmniejszyć lub nie wypłacać odroczonej części wynagrodzenia zmiennego.

W trakcie roku następowały zmiany w Zarządzie. W 2016 roku wynagrodzenia Członków Zarządu wypłacane były zgodnie z zawartymi umowami o pracę. Wartość wynagrodzenia stałego w roku obrotowym wyniosła łącznie 702 712 zł brutto.

Ponadto, jednemu w Członków Zarządu wypłacono nagrodę jubileuszową w kwocie 85.000,00 zł, przewidzianą zapisami „Regulaminu wynagradzania osób zajmujących stanowiska kierownicze w PBS w Ciechanowie” obowiązującego na dzień uzyskania przez Członka uprawnienia do nagrody.

Wypłata wynagrodzenia zmiennego zgodnie z „Polityką zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie” następuje w formie pieniężnej i za 2016r. nie została przyznana i wypłacona.

Zgodnie z polityką zmiennych składników wynagrodzeń część odroczonej premii rocznej nie została przyznana i wypłacona. Nie wystąpiła wartość wynagrodzeń z odroczonej wypłatą przyznanych w danym roku obrotowym, wypłaconych i zmniejszonych w ramach korekty związanej z wynikami. Nie wystąpiła wartość płatności związanych z podjęciem zatrudnienia bądź zakończeniem stosunku zatrudnienia w danych roku obrotowym.

„Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie” objęta była w 2016 roku audytem wewnętrznym.

Rada Nadzorcza wypełniając swoje obowiązki statutowe dokonała corocznej oceny polityki wynagrodzeń. Raport z corocznej oceny polityki wynagrodzeń podlegał przedłożeniu pod obrady Zebrania Przedstawicieli wraz ze Sprawozdaniem Rady Nadzorczej za 2016 rok.

XV. Działalność Zarządu i Rady Nadzorczej

Zarząd

W okresie od 01.01.2016 roku do 06.10.2016 roku Zarząd pracował w składzie:

Agnieszka Korzybska – p.o. Prezesa Zarządu/Członek Zarządu

Anna Kaźmierska – Członek Zarządu

Jarosław Dorobek – Członek Zarządu

Zmiany w składzie Zarządu:

- W dniu 06.10.2016r. Rada Nadzorcza podjęła Uchwałę nr 75/2016 w sprawie odwołania z funkcji pełniącej obowiązki Prezesa Zarządu PBS w Ciechanowie Pani Agnieszki Korzybskiej,

- W dniu 06.10.2016r. Rada Nadzorcza podjęła Uchwałę nr 76/2016 w sprawie odwołania Członka Zarządu Agnieszki Korzybskiej ze składu Zarządu PBS w Ciechanowie,
- W dniu 06.10.2016r. Rada Nadzorcza podjęła Uchwałę nr 78/2016 w sprawie powierzenia obowiązków Prezesa Zarządu Panu Andrzejowi Kopeć.

W okresie od 06.10.2016 roku do 17.10.2016 roku Zarząd pracował w składzie:

Andrzej Kopeć – p.o. Prezesa Zarządu/Członek Zarządu

Anna Kaźmierska – Członek Zarządu

Jarosław Dorobek – Członek Zarządu

Zmiany w składzie Zarządu:

- W dniu 17.10.2016r. Rada Nadzorcza podjęła Uchwałę nr 83/2016 w sprawie powołania Pana Bohdana Tillack do składu Zarządu Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie,
- W dniu 17.10.2016r. Rada Nadzorcza podjęła Uchwałę nr 84/2016 w sprawie powołania Pana Jakuba Bilnik do składu Zarządu Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie,
- W dniu 17.10.2016r. Rada Nadzorcza podjęła Uchwałę nr 85/2016 w sprawie odwołania Członka Zarządu Pani Anny Kaźmierskiej ze składu Zarządu Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie,
- W dniu 17.10.2016r. Pan Jarosław Dorobek złożył rezygnację z funkcji Członka Zarządu Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie.

W okresie od 17.10.2016 roku do 31.12.2016 roku Zarząd pracował w składzie:

Andrzej Kopeć – p.o. Prezesa Zarządu/Członek Zarządu

Bohdan Tillack – Członek Zarządu

Jakub Bilnik – Członek Zarządu

Członkowie Zarządu Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie w składzie obowiązującym na dzień 31.12.2016r. nie zajmowali dodatkowo stanowisk dyrektorskich.

Członków Zarządu powoływała zgodnie z przepisami prawa Rada Nadzorcza. Główne zasady rekrutacji na stanowiska Członków Zarządu określa Statut Banku. Odpowiedniość Członków Zarządu, poziom wiedzy, umiejętności i wiedzy specjalistycznej badany i oceniany jest na podstawie „Procedury oceny odpowiedniości Członków Zarządu Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie”.

W ramach obowiązującej "Procedury oceny odpowiedniości członków Zarządu i Zarządu Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie" Rada Nadzorcza dokonała indywidualnej oceny następczej Członków Zarządu pełniących funkcję w 2016 roku, jak również dokonała oceny kolegialnej odrębnie dla każdego ze składów Zarządu funkcjonujących w 2016 roku.

Na 31.12.2016r. Zarząd Banku składał się z 3 Członków, w tym 1 Członka p.o. Prezesa Zarządu.

W wyniku oceny Rada stwierdziła, że członkowie Zarządu w składzie działającym na dzień 31.12.2016 roku dają rękojmię ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, w tym prowadzenia działalności Banku z zachowaniem bezpieczeństwa wkładów i lokat w nim zgromadzonych. Członkowie Zarządu posiadają wiedzę, doświadczenie i umiejętności niezbędne do realizacji zarządzania ryzykiem. Rada oceniła, że reputacja osobista członków Zarządu nie stwarza zagrożenia dla utraty reputacji Banku. Zarząd posiada odpowiednie

doświadczenie praktyczne do zarządzania Bankiem. Rada Nadzorcza podjęła odrębne uchwały o pozytywnej ocenie obecnych Członków Zarządu i pozytywnej ocenie kolegialnej Zarządu.

Rada Nadzorcza

Członków RN powoływało zgodnie z przepisami prawa Zebranie Przedstawicieli.

W okresie od 01.01.2016 roku do 25.07.2016 roku Rada Nadzorcza Banku działała w następującym składzie:

Jerzy Przeorek - Przewodniczący RN
Agata Pruszyńska - Zastępca Przewodniczącego RN
Zbigniew Przywitowski - Sekretarz RN
Jerzy Borucki - Członek RN
Włodzimierz Bartkowski - Członek RN
Paweł Brudnicki - Członek RN
Waldemar Kaczkan - Członek RN

Podczas Zebrania Przedstawicieli, które odbyło się w dniu 25.07.2016r. rezygnację z pełnienia funkcji członka Rady złożyła Pani Agata Pruszyńska.

W dniu 26.07.2016r. Rada Nadzorcza podjęła Uchwałę w sprawie odwołania p. Jerzego Przeorek z funkcji Przewodniczącego Rady Nadzorczej Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie, Przewodniczącym Rady Nadzorczej został wybrany Tadeusz Steckiewicz, Uchwałę w sprawie powołania p. Marka Komorowskiego do pełnienia funkcji Zastępcy Przewodniczącego Rady Nadzorczej Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie, Uchwałę w sprawie powołania p. Pawła Brudnickiego do pełnienia funkcji Sekretarza Rady Nadzorczej Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie.

Rada Nadzorcza Banku w okresie od 26.07.2016 roku do 11.10.2016 roku działała w następującym składzie:

Tadeusz Steckiewicz - Przewodniczący RN
Marek Komorowski - Zastępca Przewodniczącego RN
Paweł Brudnicki - Sekretarz RN
Jerzy Przeorek - Członek RN
Jerzy Borucki - Członek RN
Włodzimierz Władysław Bartkowski - Członek RN
Józef Waldemar Kaczkan - Członek RN

W dniu 11.10.2016r. rezygnację z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej złożył Pan Jerzy Borucki.

Rada Nadzorcza Banku w okresie od 11.10.2016 roku do 06.12.2016 roku działała w następującym składzie:

Tadeusz Steckiewicz - Przewodniczący RN
Marek Komorowski - Zastępca Przewodniczącego RN
Paweł Brudnicki - Sekretarz RN
Jerzy Przeorek - Członek RN
Włodzimierz Władysław Bartkowski - Członek RN
Józef Waldemar Kaczkan - Członek RN

W dniu 06.12.2016r. rezygnację z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej złożył Pan Józef Waldemar Kaczkan.

Rada Nadzorcza Banku w okresie od 06.12.2016 roku do 29.12.2016 roku działała w następującym składzie:

Tadeusz Steckiewicz - Przewodniczący RN
Marek Komorowski - Zastępca Przewodniczącego RN
Paweł Brudnicki - Sekretarz RN
Jerzy Przeorek - Członek RN
Włodzimierz Władysław Bartkowski - Członek RN

W dniu 29.12.2016 roku Zebranie Przedstawicieli odwołało ze składu Rady Nadzorczej Przewodniczącego Rady Nadzorczej Tadeusza Steckiewicza, jednocześnie powołało do składu Rady Nadzorczej: Mirosławę Damięcką, Mirosława Ruszczyńskiego, Leonarda Napiórkowskiego.

Rada Nadzorcza Banku w okresie od 29.12.2016 roku do 31.12.2016 roku działała w następującym składzie:

Marek Komorowski - Zastępca Przewodniczącego RN
Paweł Brudnicki - Sekretarz RN
Jerzy Przeorek - Członek RN
Włodzimierz Władysław Bartkowski - Członek RN
Mirosława Damięcka - Członek RN
Mirosław Ruszczyński - Członek RN
Leonard Napiórkowski - Członek RN

Dodatkowe funkcje (oprócz zasiadania w Radzie Nadzorczej Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie) jakie pełnili Członkowie Rady Nadzorczej w 2016r. w podmiotach prowadzących działalność gospodarczą:

- Agata Pruszyńska - Z-ca Przewodniczącego Rady Nadzorczej:
  - Członek Rady Nadzorczej - jedna funkcja.
- Zbigniew Przywitowski - Sekretarz Rady Nadzorczej:
  - Prezes Zarządu - jedna funkcja,
  - Wiceprezes Zarządu - dwie funkcje.
- Jerzy Borucki - Członek Rady Nadzorczej
  - Prezes Zarządu - trzy funkcje,
  - Wiceprezes Zarządu - trzy funkcje,
  - Członek Rady Nadzorczej - cztery funkcje.
- Włodzimierz Władysław Bartkowski - Członek Rady Nadzorczej:
  - Prezes Zarządu – jedna funkcja,
  - Wiceprezes Zarządu – jedna funkcja,
  - Członek Rady Nadzorczej - dwie funkcje.
- Józef Waldemar Kaczkan - Członek Rady Nadzorczej:
  - Prezes Zarządu - jedna funkcja,
  - Wiceprezes Zarządu - jedna funkcja,
  - Członek Rady Nadzorczej - jedna funkcja.
- Paweł Brudnicki - Członek Rady Nadzorczej:
  - Prezes Zarządu - sześć funkcji,
  - Wiceprezes Zarządu – jedna funkcja,
  - Członek Rady Nadzorczej – jedna funkcja.
- Mirosław Ruszczyński
  - Członek Rady Nadzorczej – jedna funkcja.

- Mirosława Damięcka
  - Członek Rady Nadzorczej - jedna funkcja.

Zebranie Przedstawicieli dokonywało zgodnie z „Procedurą oceny kwalifikacji Członków Rady Nadzorczej oraz Rady Nadzorczej Polskiego Banku Spółdzielczego” oceny uprzedniej dla powoływanych Członków Rady Nadzorczej w dniu 26.07.2016r. oraz 29.12.2016r. w związku ze zmianami osobowymi dokonanymi w Radzie Nadzorczej oraz oceny następczej dla Członków Rady Nadzorczej, którzy nie mieli oceny uprzedniej w roku obrotowym 2015 w dniu 25.06.2016r. W wyniku oceny następczej 3 z 4 ocenianych Członków Rady Nadzorczej uzyskało ocenę pozytywną, jeden z Członków Rady Nadzorczej uzyskał ocenę negatywną i złożył rezygnację z pełnienia funkcji w Członka Rady Nadzorczej. Zebranie Przedstawicieli w dniu 25.06.2016r. dokonało także pozytywnej oceny kolegialnej Rady Nadzorczej jako organu.

W dniu 28.06.2017 roku, Zebranie Przedstawicieli dokonało oceny indywidualnej 2 Członków Rady Nadzorczej, którzy nie mieli oceny uprzedniej w 2016r. w drodze odrębnych uchwał dla każdego z ocenianych Członków. Jeden z Członków Rady Nadzorczej uzyskał negatywną ocenę odpowiedności. Zebranie Przedstawicieli dokonało także oceny kolegialnej Rady Nadzorczej oraz pozytywnie oceniło działania organu w drodze odrębnych uchwał dla każdego ze składu Rady Nadzorczej działających w 2016 roku.

XVI. Dźwignia finansowa

(art. 429 Rozporządzenia)

1. Wskaźnik dźwigni – „dźwignia finansowa” oznacza względną – w stosunku do funduszy własnych Banku – wielkość posiadanych przez Bank aktywów, zobowiązań pozabilansowych oraz zobowiązań warunkowych dotyczących płatności lub dostawy lub dostarczenia zabezpieczenia, z uwzględnieniem zobowiązań z tytułu otrzymanych środków finansowych, zaciągniętych zobowiązań, umów z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, lecz z wyjątkiem zobowiązań, które można wyegzekwować wyłącznie w przypadku likwidacji instytucji.
2. Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej – oznacza ryzyko wynikającej z podatności instytucji na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej lub warunkowej dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia niezamierzonych działań korygujących plan biznesowy, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogącej przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny pozostałych aktywów.
3. Wskaźnik dźwigni Bank obliczał jako miarę kapitału Tier I Banku podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej z tytułu wszystkich aktywów i pozycji pozabilansowych (z uwzględnieniem konwersji na kwoty ekwiwalentu bilansowego) nieodliczonych przy wyznaczaniu miary kapitału uznanego Tier I) wyrażoną jako wartość procentową. Bank obliczał wskaźnik dźwigni finansowej na koniec kwartału.
4. Opis procedur stosowanych w celu zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej. Proces zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej jest uregulowany w „Strategii zarządzania i planowania kapitałowego w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie” oraz w „Zasadach zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie”.
5. Opis czynników, które miały wpływ na wskaźnik dźwigni w okresie, którego dotyczy ujawniony wskaźnik dźwigni.

Na wielkość wskaźnika dźwigni w 2016r. wpływ miało znaczne obniżenie ekspozycji bilansowych i pozabilansowych przy relatywnie wyższym obniżeniu wysokości funduszy własnych, głównie z uwagi na stosowanie przepisów przejściowych, w tym z tytułu amortyzacji funduszu udziałowego, obligacji zaliczonych do funduszy własnych na

podstawie Uchwały 314/2009 KNF, amortyzacji pożyczek podporządkowanych, a także znaczące pomniejszenie funduszy własnych wskutek poniesionej straty za rok 2016 oraz lata 2015 i 2014 w wyniku rozpoznania błędu podstawowego oraz dokonania korekty za lata ubiegłe sprawozdań finansowych. Szczegółowy opis tych działań został dokonany w części I Informacji dodatkowej Sprawozdania finansowego za rok 2016. Wg stanu na 31.12.2016r. wartość wskaźnika dźwigni finansowej jest znacznie poniżej limitu wewnętrznego i zewnętrznego.

Informację o kształtowaniu się wskaźnika dźwigni finansowej zawarto w poniższych zestawieniach (zaprezentowano wypełnione wiersze tabel)

1	Dzień odniesienia	31.12.2016r.
2	Nazwa podmiotu	Polski Bank Spółdzielczy w Ciechanowie
3	Poziom stosowania	indywidualny
Zestawienie dotyczące uzgodnienia aktywów księgowych i ekspozycji wskaźnika dźwigni		Kwota mająca zastosowanie (w zł)
1	Aktywa razem według opublikowanych sprawozdań finansowych	691 132 918
6	Korekta z tytułu pozycji pozabilansowych (tj. konwersja na kwoty ekwiwalentu kredytowego ekspozycji pozabilansowych)	-
7	Inne korekty	32 942 763
8	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	658 190 155

Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych		
Ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych i transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych)		
1	Pozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych, ale z uwzględnieniem zabezpieczenia)	609 287 021
2	(Kwoty aktywów odliczane przy ustalaniu kapitału Tier I)	3 812 096
3	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych)	605 474 925
Ekspozycje pozabilansowe		
17	Ekspozycje pozabilansowe wyrażone wartością nominalną brutto	46 641 871
18	(Korekty z tytułu konwersji na kwoty ekwiwalentu kredytowego)	23 255 861
19	Inne ekspozycje pozabilansowe	23 386 010

Kapitał i miara ekspozycji całkowitej		
20	Kapitał Tier I	-6 446 566
21	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni (suma wierszy 3,11, 16, 19, EU-19a i EU-19b)	628 860 935
Wskaźnik dźwigni		
22	Wskaźnik dźwigni na koniec kwartału	-1,03%
EU-23	Wybór przepisów przejściowych na potrzeby określenia miary kapitału	przejściowe
Podział ekspozycji bilansowych (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych)		
EU-1	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych), w tym:	609 287 054
EU-2	Ekspozycje zaliczane do portfela handlowego	0
EU-3	Ekspozycje zaliczane do portfela bankowego, w tym:	0
EU-4	Obligacje zabezpieczone	0
EU-5	Ekspozycje traktowane jako ekspozycje wobec państwa	25 745 977
EU-6	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych, wielostronnych banków rozwoju, organizacji międzynarodowych i podmiotów sektora publicznego, których nie traktuje się jak państwa	5 407 874
EU-7	Instytucje	27 061 946
EU-8	Zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	191 794 111
EU-9	Ekspozycje detaliczne	48 266 457
EU-10	Przedsiębiorstwa	9 628 671
EU-11	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	234 193 642
EU-12	Pozostałe ekspozycje (np. kapitałowe, sekurytyzacyjne i inne aktywa niegenerujące zobowiązania kredytowego)	67 188 376

XVII. Oświadczenia Zarządu

1. (zgodnie z Rozporządzeniem CRR art. 435 ust.1 lit. e)

Zarząd Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie oświadcza, że ustalenia opisane w „Informacji z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie według stanu na dzień 31.12.2016 roku są adekwatne do stanu faktycznego, a stosowane systemy zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej są dostosowywane do profilu i strategii ryzyka Banku oraz charakteru prowadzonej działalności. Powołany w październiku 2016r. Zarząd dokonał oceny sytuacji finansowej Banku i podjął działania mające na celu opracowanie Planu Naprawy Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie na lata 2017-2022 z uwagi na brak realizacji założeń dotychczasowego Programu Postępowania Naprawczego Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie na lata 2015-2022. Plan Naprawy obejmuje projekcję finansową na lata 2017-2022, która pozwoli na wzmocnienie kapitałowe Banku, a także wprowadza usystematyzowany proces zarządzania ryzykiem, w szczególności ryzykiem kredytowym. Podjęte działania mają na celu doprowadzenie do zapewnienia adekwatności stosowanego systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej z punktu widzenia profilu i strategii Banku.

2. (zgodnie z Rozporządzeniem CRR art. 435 ust.1 lit. f)

Zarząd Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie oświadcza, iż zarządzanie ryzykiem w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie odbywa się w oparciu o opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez Zarząd i Radę Nadzorczą regulacje wewnętrzne, które określają sposób identyfikacji, pomiaru, monitorowania i raportowania poszczególnych rodzajów ryzyka uznanych przez Bank za istotne i nieistotne. Istotność poszczególnych ryzyk w 2016 roku określał Zespół Ryzyka Bankowego na podstawie „Zasad wyznaczania wewnętrznego wymogu kapitałowego w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie” oraz „Strategii zarządzania i planowania kapitałowego w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie” co najmniej raz w roku.

Zarząd Banku, po zapoznaniu się z ogólnym profilem ryzyka za 2016 rok, biorąc pod uwagę niżej wymienione kluczowe wskaźniki i dane liczbowe określające ogólny profil ryzyka według stanu na 31.12.2016r. oświadcza, iż po wprowadzeniu zmian w zarządzaniu ryzykiem obecny system zarządzania ma na celu dostosowanie profilu generowanego ryzyka do założeń strategicznych oraz możliwości kapitałowych, które zostały określone w Planie Naprawy Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie na lata 2017 – 2022.

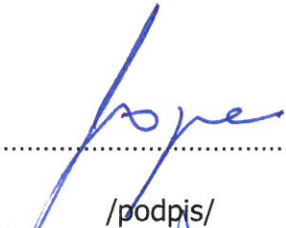

Kluczowe wskaźniki ryzyka wg stanu na 31.12.2016r.

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość w zł
1	Fundusze własne	15 996 268
2	Kapitał Tier I	(-) 4 403 040
3	Kapitał Tier II	20 399 308
4	Całkowity wymóg kapitałowy	50 438 087
5	Wymóg kapitałowy na ryzyko kredytowe	42 425 152
6	Wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne	8 010 845
7	Łączny współczynnik kapitałowy	2,54%
8	Współczynnik kapitału Tier I	(-) 0,70%

Zarząd Polskiego Banku Spółdzielczego w Ciechanowie

1. Andrzej Kopec   Członek Zarządu

.....
/podpis/

2. Jakub Bilnik   Członek Zarządu

.....
/podpis/

3. Grzegorz Olecki   Członek Zarządu

.....
/podpis/

Ciechanów, 13.07.2017r.

